

Z CIZÍCH REVUÍ

a) *Revues francouzské.*

Revue militaire française.

Roč. 97 (1927), č. 74, srpen.

Pplk. Laure a mjr. Jacottet: Pěší divise a vývoj taktiky z světové války. (Pokračování.)

Vývody a závěr všech předcházejících statí, v nichž byl znázorněn boj 13. pěší divise za celé války. Je zajímavé pozorovati, jaký průběh byl v operacích velké jednotky od r. 1914 až do příměří 1918, od nadšené obrany státních hranic až po vypočítavé a metodické pronásledování ustupujících Němců v r. 1918. Tedy od brutálního útoku vedeného výhradně pěchotou až do kombinovaného úsilí všech zbraní s použitím pečlivě odhadnutého a vypočítaného manévru. Divise převzala úlohu armádního sboru, jenž naopak jen upravoval spolupráci divisi. Je pozoruhodné sledovati vývoj zbraní v divisi a jich vzájemný poměr. Ač autoři udávají řadu období, uvedu jen dvě, a to: v r. 1914 měla divise: 4 pluky pěchoty, 12 kulometných čet (1 na prapor), 3 skupiny děl po 3 bateriích, ženijní rotu, eskadronu jezdecká; úhrnem 10.000 pěchoty (i kulometníků), 720 dělostřelců, 200 ženistů a 150 jezdců. Vzájemný poměr zbraní: 9600 pušek, 24 kulometů, 36 děl lehkých a 200 pracovníků. K tomu třeba přičísti části mimo divisi, a to 2 těžká děla a 2 letadla. Připadal tedy: 1 kulomet na 400 pušek, 1 dělo na 266 pušek, 1 pracovník na 48 pušek. V r. 1918 při ukončení bitev byl předepsaný poměr tento (ovšem je přihlédnuto také k jednotkám zbraní a služeb, které byly mimo divisní svaz, ale musily s divisi vždy bojovati): 4300 pěšáků a kulometníků, 1900 dělostřelců, 150 letců, 600 ženistů, 800 vojáků teritoriálních. Vzájemný poměr zbraní: 2300 pušek (z nich 650 s granátomety), 420 těžkých a lehkých kulometů, 52 děl lehká, 40 těžkých, 30 letadel, 12 tanků, 1400 pracovníků. Poměr je: 1 kulomet na 5 pušek, 1 lehké dělo na 55 pušek, těžké dělo na 70 pušek, 1 letadlo na 90 pušek, 1 tank na 233 pušky a 1 pracovník na 1½ pušky.

Co vedlo k tak rapidnímu snížení počtů divise? Vrchní velitelství potřebovalo velkých jednotek k provádění strategických plánů. Poněvadž však neměla klesnouti jejich bojová hodnota, bylo sáhnuo po materiálním zbrojení. V budoucnosti nebude mítí žádná armáda dostatečný počet velkých

jednotek. Dále pěchota se rychle opotřebovala a nemohla býti v dostatečném množství nahrazena. Malé počty pěchoty nutily velitele, aby ji šetřil a užíval velmi opatrně, což bylo plně v intercích vrchního velení. Autoři srovnávají 13. pěší divisi (normální) s marockou divisi, jež měla zvýšené počty pěchoty (4 silné pluky). Při stejném úsilí, při stejných bojích a při stejných výsledcích měla marocká divise vždy větší ztráty, poněvadž nebylo využito manévru a metody v boji zcela a bylo spoléháno na brutální prolomení. V některých případech měly normální divise úspěchy ještě lepší. Hustota pěchoty zvyšovala ztráty. (Konec.)

Mjr. Padovani: Právě křídlo 5. franc. armády v srpnu 1914.

Autor je častí našeho důstojnictva velmi dobře znám, neboť působil jako profesor na naší Válečné škole v roce 1920—23.

V článku jde o vylíčení události u 1. arm. sb. (gen. Franchet d'Esperey) v srpnu 1914 a jeho bojů na řece Meuse. Při soustředění 5. armády v nástupovém prostoru byl 1. armádní sbor na levém křídle a zčásti stál v krytu na řece Meuse jižně od Givet. Události v Belgii po mnoha dnech nerozhodnosti a nedorozumění mezi vrchním velením a velitelství 5. armády (gen. Lanrezac) přinutily i Francouze posunouti 5. armádu z původního postavení jižně od Rocroi do prostoru Philippville—Mariembourg a později až na řeku Sambre. 1. armádní sbor, zesílený záložní divisi, kryl přesun a po provedení pohybu kryl pravý bok 1. armády na Meuse od Namuru po Givet. 5. armáda stála v exponovaném postavení na sever a byla vzdálena na 80 km od levého křídla 4. armády, která ji měla následovati v pohybu na sever přes Neufchateau na Marche. Hlavní pozornost obrátila 5. armáda na sever, neboť její jezdecko hlásilo zde pohyb početného nepřítele (1. a 2. německá armáda). Avšak ani směr východní nebyl zanedbáván a za tím účelem byl celý 1. armádní sbor ponechán na krytí proti východu.

5. armáda dostala 15. srpna 1914 rozkaz, aby v dohodě s Angličany a s Belgičany působila proti nepříteli na severu. K uskutečnění plánu velitele armády došlo kolem 20. srpna. Do té doby projevil nepřítel na čáře Meuse jen malou činnost, a to jezdeckem, zesíleným mysliveckými prapory. Ve-

litel 1. armádního sboru předpokládal, že hlavní nepřátelské síly prošly severně od Namuru a že jsou již v dotyku s gros 5. armády. Východně od řeky Meuse mohou být jen podřadné síly a ty jsou nebo budou poutány ofensivou 4. armády k severu. Proto, když dostal velitel 1. armádního sboru 22. srpna rozkaz 5. armády, že „jeho hlavní úlohou je krýt armádu proti východu na řece Meuse, eventuální úlohou pak společně působiti v bitvě gros 5. armády na řece Sambre“, byl již vlastně rozhodnut pro úlohu případnou. Až do té doby stály na řece Meuse dvě divise 1. armádního sboru, a to počínaje od Namuru 2. divise, pak 1. divise. Již 22. srpna dal velitel 1. armádního sboru rozkaz, aby se volně síly 1. divise stáhly na sever k řece Sambre. Zbytek sil 1. i 2. divise dal pak vystřídati záložní divisi, když dříve dal rozkaz zničit všechny vedlejší přechody přes Meuse. Celý 1. armádní sbor se stáhl na pravé břídlo 5. armády a 23. srpna byl připraven k útoku proti severu (mimo 3 prapory, které byly odeslány do pevnosti Namuru jako posila). Na řece Meuse byla zanechána jen záložní divise. Ovšem velitel 1. armádního sboru nejenže osobně znal jejího velitele a většinu důstojnického sboru (divise byla mobilisována u 1. armádního sboru), nýbrž předpokládal, že nepřítel nepodnikne nic vážného dříve, než 4. armáda stihne tento prostor.

Situace na straně německé. Směrem na Meuse mezi Namur a Givet táhla III. německá armáda, kryta 1. jezdeckým sborem, tedy tím, jenž utočil již 15. srpna na přecholy přes řeku. Vzadu postupovaly 3 armádní sbory XII. a XIX. v první linii, XII. záložní v druhé linii. 20. srpna stála čela armádního sboru v čáře asi 8 až 15 km východně od řeky Meuse, když odpoledne téhož dne velitel III. armády gen. von Hausen dostal rozkaz, aby společně s II. armádou koncentricky utočil na francouzská vojska západně od Meuse. Velitel III. armády se rozhodl, že se tak stane 23. srpna (t. j. že zahájí boj o přechody Meuse). 22. srpna vstoupily předvoje všech tří sborů v styk s jezdectvem a druhého dne 23. srpna 1914 měly zahájit útok.

Opak vidíme na francouzské straně, že právě toho dne v noci na 23. srpna nastala změna, že místo dvou aktivních divisí, jež tam stály až do této doby, brání řeku Meuse v prostoru 20 km jen jedna záložní. (Pokrač.)

Gen. Meynier: Velké cesty pouští a bezpečnost Sahary.

V posledních letech začal se francouzský obchod a průmysl zajímat

o větší exploataci pouště Sahary. Za tím účelem byla vykonána řada podniků, které by přiblížily ohromné komplexy francouzského pobřeží buď na severu nebo západu Afriky. Použito automobilů a letadel. Důsledek toho byl, že vznikla myšlenka, aby poušť byla protknuta několika cestami, po nichž by byla zahájena pravidelná doprava. Nutno však překonat prostory 5000 km. Organizace cest by byla taková, že by na každých 200–500 km byla stanice (hotel), skladiště pohonných hmot a letiště. Každých 600 km pak dílny pro různé opravy. Bezpečnost pak i nyní musí být zajišťována vojskem, které je rekrutováno z jiných národů, poddaných francouzské vládě. (Pokračování.)

Mjr. Vauthier: Dělostřelectvo proti letadlům v cizině.

Jde o informaci, jakým materiálem disponuje a jaký je směr studií v oboru dělostřelectva proti letadlům v cizině. Zajímavá je stať o materiálu: Spojené státy mají kulomet normální, kulomet proti letadlům ráže 125 mm a kanon 762 mm. Studují automatický kanon proti letadlům ráže 37 mm, který dá až 100 ran za minutu při počáteční rychlosti 915 m. Mimo to tři nové typy kanonů větší ráže, ale menší počáteční rychlosti. Německo má jen materiál válečný, s menším zlepšením, t. j. kanon 762 cm, 88 cm a 105 cm. Itálie mimo kulometry používá 4 druhů kanonů normální malé ráže, počáteční rychlosti 510–760 m a výškového dostřelu až 8300 m. Studují kanon 152 mm, hlavně pro obranu v týlu.

Organizace dělostřelectva proti letadlům: Anglie: určitý počet brigád po 2–5 bateriích po 8 kanonech. Brigády se slučují v divise proti letadlům a obsahují pak něco letectva, světlomety a spojovací čety. Itálie: 12 středisk, každé má několik oddílů po 2 bateriích (všech oddílů je 26). Spojené státy: v každém armádním sboru jeden dělostřelecký pluk proti letadlům; každá armáda má 3 dělostřelecké pluky proti letadlům. Mimo to je 6 dělostřeleckých pluků proti letadlům k ochraně pobřeží. Celkem se při mobilisaci skládá dělostřelectvo proti letadlům z 9 dělostřeleckých pluků národní gardy, z 44 dělostřeleckých pluků zálohy a z 4 dělostřeleckých praporů.

V závěru podotýká autor, že vývoj dělostřelectva proti letadlům žádá přesných telemetrů, automatického naslouchání, zvýšení mohutností kanonů a automatické střelby kanonů malých ráží.

Mjr. gšt. Vejmelka.

b) Revues polské.

Saper i inżynier wojskowy.

Ročník V, sešit 1—12.

Pokračování recenze z VR. roč. VIII. (1927), čís. 5.

Kpt. inž. Gliński: Zbahnění Polesie ruskou armádou v r. 1915 podává nástin velkorysého zbahnění močálů Polesie, které byly před světovou válkou uměle vysušeny. Práce svěřena civilním státním úřadům (varšavskému a vilenskému ředitelství komunikací). Práci řídil odborník civilní vodní inženýr se 150 techniky-studenty; pracováno s využitím místního obyvatelstva. Materiál a jeho dopravu, doplnění nářadí atd. obstarala vojenská správa. Pracováno od září 1915 do jara 1916, ačkoliv již v prosinci 1915 bylo zbahnění v hlavních rozměrech provedeno. Úmyslem bylo z vyšším spodní vody učiniti močály a komunikace přes ně vedené neschůdnými.

Postup při práci. Zbahnění prováděno stavbou hrází od pramenů Pripetu. Při vtoku nějaké říčky byla práce na hlavním vodním toku přerušena na tak dlouho, dokud nebyl přítok od pramenů k ústí zahrazen. Takovým způsobem bylo možno stavěti hráze po většině v suchém řečišti. K stavbě hrází užíváno známých vzorů; jejich vzdálenost činila 100—1000 m. V koruně hrází ponechány otvory pro přepadání vzduté vody.

Účinnost hrází nebyla taková, jak bylo očekáváno, a to proto, že nebyly známy poměry vodoopisné; velká voda zničila mnoho hrází, které nebyly založeny na pevném řečišti nebo které měly příliš úzké splavy. Dobře se osvědčily ponořovací hatě. Hráze byly prodlužovány přes břehy v šikmém směru od proudnice, aby sváděly vodu do okolního terénu, kde spodní voda rychle stoupala. Projekt by byl mohl Němcům úplně uzavřít cestu přes povodí Pripetu, kdyby byl býval prováděn podle plánů v míru speciálně prostudovaných a materiálně zajištěných.

Dostí zajímavé je pojednání o zřízení dělové palby (zkušenosti 7. saperského praporu). Není možno zabývat se technickou stránkou užívání „šrapnelů, granátů atd.“ v recenzi v časopise převážně taktického rázu. Upozorňujeme však, že v této činnosti jsou vycvičeny zákopnické čety pěchoty i jezdeckta (ženijním vojskem), čímž je zaručena bojová povaha i menších plukovních a praporečnických cvičení.

Kpt. inž. Gliński v článku „Zátopy, založené s hlediska vojenství a jejich hodnota jako překážek“ pojednává o přecho-

du 42. pěší divise u Vouziers přes údolí Aisny zatopené Němci (podle francouzských pramenů).

Poučnou historickou vzpomínkou jest „Úloha světlometů v pevnostech a zásady jejich užití před světovou válkou (por. Bużkiewicz).

Příští chemická válka (Micewicz). Autor pokračuje v svých úvahách z minulého ročníku a podává stručný výťah z knihy dr. Mayera: Der Gaskampf und die chemischen Kampfstoffe. Dr. Mayer, známý odborník-šovinista, si pochvaluje, že Němci stáli co do boje plynem na vyšší dohy a od ukončení světové války nebyli dosud žádným státem předstiženi. Dělová palba plynovými střelami (zelený, modrý a žlutý kříž) byla podle názoru autorova „mnohem lidštějším způsobem boje, než normální palba a boj bodákem.“ Autor věří v budoucí válku ve znamení chemie, by i státy v úmluvě washingtonské je zakázaly. O tom svědčí nejlépe veliké položky věnované mocnostmi (Amerika, Anglie, Francie, Japonsko atd.) na ústavy, zajišťující výzkumnou práci v tomto oboru. Přes to nezmíní boj plynem v dohledné době jiného vzezření než při konci světové války. Úloha „plynových důstojníků“ a výcvik mužstva v obou s maskou proti plynům nabývá tedy v každé armádě neobyčejného významu. V užití umělé mlhy a dýmu nejsou v budoucí válce překvapení nemožná.

Mjr. Czarniecki: Úprava terénu v Krasu. Zvláštní povaha Krasu na sošské frontě za světové války se jevila v terénu, jež možno nazvat skalnatým středohořím. V článku jsou popsány: způsob vybudování posic, který vyžadoval odborníků a ne starých, ku práci máloschopných mužů pracovních rot rakouských; význam pozorovatelů; užití kaveren; betonové úkryty zbudované z železového betonu, trámů, projevily malou odolnost. Štolové úkryty v 1. zákopech staly se „pastmi“ pro osádku při náhlé ztěči zákopů; jejich stavba vyžadovala užití trhavin a téměř výhradně ženijního vojska. Obtížný odsun materiálu, pomalý postup stavby měly za následek, že stavba štolového úkrytu pro 1 četú trvala 3—4 měsíce; přes to u Gorice zruční ženisté dokázali jej vystavět i za 5 neděl. V 1. zákopech užíváno s úspěchem úkrytů t. zv. „liščích jam“. t. j. úkrytů při začátku stoly. O množství úkrytů a o mohutnosti práce ženijního vojska svědčí tato čísla: v úseku mezi mořem a Kostanjevicí bylo na rakouské straně vystavěno v 1. posici

úkrytů pro 24.000 osob, v 2. posici pro 1.500 osob, u dělostřelectva (štolové úkryty) pro 10.500 osob, v týlu (využitím jeskyn) pro 2.500 osob. Úhrnem byly zajištěny úkryty pro 60.000 osob.

Ohniska odporu, zařízení pro obranu se všech stran, neměla v Krasu takový význam jako v Alpách (autor uvádí pěkný náčrt ohniska odporu Stražišče v balkánském Krasu u pevnosti Bileči). Palebné postavení dělostřelectva potřebovalo mnoho pozorovatelů. Minování a sapování nebylo mnoho prováděno (těžká půda); proti tomu stavěno mnoho komunikačních pro automobilovou dopravu, která byla v posledních údobích sošské fronty značně rozšířena (na př. od května do října 1917 bylo převezeno na autech 567.000 tun zboží a 570.000 raněných a nemocných — při známé neschůdnosti Krasu jistě velmi účtyhodné číslo). Pro vojska na odpočinku bylo nutno stavěti velmi rozsáhlé tábory (v prostoru Monte Nero-Krn vystavěn tábor trvalého rázu pro 3000 lidí ve výši 1800 m). Dále svěřena ženijnímu vojsku stavba vodovodů asi v délce 20 km (v lese Ternowa). Velkého rozvoje dosáhla elektrotechnická činnost ženijního vojska (osvětlování; pohon elektráren, mlýnů, pil; elektr. drát, překážky — v okolí Vipachu, vrtací práce všech druhů). Celková hustota technických sil v posledních dnech sošské ustálené fronty (20. 10. — 16. 11. 1917) byla 900 pracovníků na kilometr fronty; za 10 měsíců bylo v předmostí Gorice spotřebováno 10—15 vagonů technického materiálu denně.

Článek je velmi zajímavý, má však cenu spíše povšečně orientační než odborně-technickou.

Mjr. Rewieński: „Instrukce ruské armády pro zastírání“. Instrukce vyšla r. 1924 a je rozdělena na 2 části: Užití zastírání a technického provádění zastírání. Protivníka možno klamati:

a) šířením falešných zpráv v novinách, zanecháním falešných rozkazů u padlých anebo v opuštěných zákopech;

b) prováděním klamných pohybů;

c) klamnými pracemi.

Klamati možno jen různorodostí prostředků přirozeného vzhledu. Častým opakováním jednoho a téhož způsobu klamání pozbyvá tento způsob účinnosti.

V dalším rozboru instrukce vidíme, že Rusové kladou velký důraz na využívání stínů; užití zvláštních masek pro jednotlivce při postupu; stavbu masek skrývajících celé prostory (s mosty, s komunikacemi atd.) před nepřítelem; demonstrace; užití zastíra-

cích sítí, plátů atd. maskování hluku tanků neb obrněných aut, výstřelů z pušek atd.

Zvláštní pozornost věnována zastírací technice s užitím barev! Instrukce probírá všechny přírodní a umělé barvy a natírání povrchů terénu. Nejzajímavější je změna barvy žluté (zemní výkopy), která je velmi pečlivě prostudována a organizována. Provádějí ji družstva o 1 poddůst. a 1 mužích; 12 l barvy možno „natírat“ 18—36 m² zemského povrchu. Výkonost 18 m² za minutu nebo 32 km předprsně za 8 hodin. Na obarvení 107 km předprsně 2-1 široké je třeba 164 kg barvy a cementu, jakož i 120 l vody se zvláštním rozprašovačem. Podobně možno změnit i barvu betonu, kamene a p. S větší ještě přesností jest udán způsob míchání barev pro ochranný nátěr bojových prostředků, čítajíc v to i obleky vojska, a to buď nátěrem, přizpůsobeným okolí, nebo nátěrem skvrnitým.

Užívání sítí z drátu, lan, lýka, proutí a p. je dobře a do podrobnosti organizováno. Instrukce skýtá možnost sestrojiti si tyto významné masky na místě užití. Tabulka výkonosti a potřeby materiálu podává cenné údaje pro studium tohoto oboru maskování. Instrukce nezapomíná ani na sestrojění maskovacích čapek, obleků, ani na stavbu umělých dutých pozorovacích stohů; maskování výkopů sítkami, náterů atd.; klamně stavby všech druhů. Byť i instrukce měla ráz velmi teoretický, přece nasvědčuje, že tato moderní doktrína vedení boje získala v Rusku stoupence, a zasluhuje aby byla i v naší armádě pozorně studována. Neubráníme se při jejím studiu dojmu o silném vlivu německých válečných zkušeností na vědeckou práci rudé armády!

Mjr. inž. Glogowski v stručném článku obrací se proti úmyslům klásti úzkokolejné dráhy na silnici v hornatém terénu. Silnici se ubírá při nejmenším šířka 22 m, stoupání silnic je příliš veliké se zřením k maxim. stoupání úzkokolejných drah; stavba voj. silnic se širokou vozovkou, jež by umožnila cirkulaci dvojím směrem a dopravu na úzkokolejných drahách autor zavrhuje se zřením k obtížnému maskování.

Zmínky zasluhuji také práce: kpt. inž. Gliński „Baráky z nepalénu hlíny“ a kpt. Biega „Záchranné práce sapérů při letních povodních r. 1925“.

Kpt. Biesiekierski hodnotí význam polního a stálého opevnění měrem osádky, v nich úspěšně bojujících, čímž dospěje k jakémusi „koeficientu úspory sil“. Vychází

od Vaubana, kde poměr sil útočníka k silám obráncovým bylo možno vyjádřit poměrem 1:7, srovnává historicky pokles významu stálého opevnění co do úspory sil a končí světovou válkou (Verdun), kde možno mluvit již jen o koeficientu 1:2 ve prospěch stálého opevnění.

Kpt. inž. Gliński v článku „Zátopy“ podává technickou podstatu a provedení tohoto účinného zvýšení hodnoty umělých překážek.

Plk. inž. Jastrzebski: Obrana Modlina r. 1915 (Nowogeorgijewsk). Autor si obírá za úkol vyličením obrany Modlina zkoumatí oprávněnost tvrzení Ludendorffova, že „uzavřená opevněná místa, složená z pevnůstek, nemají místa v obraně hranic“. Po stesku na ruský generální štáb, který nevěnoval přes svou zdatnost náležitou pozornost obraně hranic, ba ani strategické přípravě války, začíná plk. Jastrzebski své úvahy berlínským kongresem, v němž nutno hledati počátek ruských válečných příprav. Až do doby gen. Palicyna zastává ruský gen. štáb proti Německu a Rakousku plán čistě obranný po celé první 4 měsíce války, kdy bylo uvažováno, že soustředění armády bude pravděpodobně ukončeno pod ochranou linie pevností Kowno—Brest a pevností Kowno, Grodno, Osoviec, Lomža, Ostrołęka, Rožan, Modlin, Varšava, Zegrze, Brest. Započata stavba pevností Deblin, Osoviec, Grodno, Brest, Od r. 1908—1914 měla ruská armáda 6 náčelníků hlavního štábu. Gen. Danilov nepovažuje za možné zastaviti útok Němců pro rychlou mobilisaci německou a v r. 1910 bylo nařízeno zničení pevnůstek varšavských a deblínských. Gen. Borysov píše: „Odchod gen. Palicyna byl pro Rusko velikou ztrátou! Proč nemohly pevnosti zdržeti německý útok, když bylo známo, že hlavních sil bude užito proti Francii? Gen. štáb ruský opíral své křídlo o pevnosti Varšavu a Deblin v době, kdy dával rozkaz k jich ničení! Když Rakousko zamířilo svým hlavním nápo-rem na Lublin a Deblin, bylo třeba vydávati miliony, aby Deblin a Varšava byly uvedeny v obranný stav! Naproti tomu byla ruským gen. štábem věnována pozornost vybudování opevněných míst Grodno, Osoviec, Brest a Kowno, později i Modlin, zejména zesílení jejich úkrytů proti účinkům střel 28 cm ráže. Přes to splnily pevnosti ruské „soustavy“ opevnění v poměru ke své hodnotě svůj úkol.“ To možno tvrditi i o Modlinu, který po bojích od 13. července do 10. srpna na Narew a v okolí Varšavy byl obklíčen německou armádou gen. Falkenhayna.

Význam Modlina byl hodnocen již

za Karla XII.; citadela se skládala ze dvou valů: vnitřního, z dob Napoleona (1811) a vnějšího (po válce Krimské r. 1854-55), spolu s valem na levém břehu Visly (ještě z dob Napoleona). Současně s vnějším valem citadely vystavěny kasárny pro 20.000 mužů. Po roce 1880, podle zkušeností z let 1870, započata stavba pevnůstek na levém a pravém břehu Visly, které po válce rusko-japonské byly zesíleny betonem (pevnůstky I.-VIII. ve vzdálenosti 3—6 km od jádra). R. 1908-10 bylo rozhodnuto rozšířiti pevnost vybudováním nového pásu pevnůstek na pravém břehu Visly (X.-XVIII.) a před pevností VIII. na levém břehu (pevn. IX.). Stavba byla započata r. 1911. Betonová vrstva byla v těchto nových pevnostkách místy až 4 m tlustá; pancíře jen pro pozorovatelný. Obvod vnější měří 50 km, vzdálenost vnějšího pásu pevnůstek od jádra 8—10 km. Pevnůstky na severní frontě byly rozptýleny opevnění pěchoty s betonovými předprsnými, s hotovými úkryty pod náspem; flankování buď z kontreskarpy (kobky) děly 57 mm nebo přímou palbou z náspu do příkopu s trojúhelníkovitým příkopem (tohoto profilu nebylo však všude dosaženo); flankování intervalů z kasemat z části hotových, z části prozatímních; vchod do pevnůstek nebyl téměř nikde ukončen (obyčejný střelecký zákop); odolnost úkrytů proti ráži 42 cm! Intervaly mezi pevnostkami nevybudované; za mobilisace vystavěny střelecké zákopy (jednoduché) s drátěnými překážkami! Mimoto těžké úkryty pro velitelství a vojsko. Autor podává schematické náčrty typů pěchotních pevnůstek, nezmiňuje se však nikterak o dělostřelectvu! Zajímavá jsou jeho data o mobilisaci pevností, která byla ve stavu horečné přestavby! Místo aby bylo pokračováno ve stavbě podle přijatých plánů, nastává odvoláním odborníků pravá desorganisační stavby. Vybudovány vpřed posunutě posice ve vzdálenosti 2—8 km před vnějším obranným pásmem. V červnu a červenci 1915 váhalo ruské velitelství, má-li hájiti Modlin čili nic, ačkoliv již r. 1914 spolu se zrušenou pevností varšavskou, chránil křídlo armády Samsonovovy a kryl pozdější soustředění ruských vojsk. Konečně rozhodnuto hájiti Modlin, protože nebylo možno jej evakuovati a jeho vybudování stálo před válkou mnoho peněz. Osádkou byla méněcenná vojska v úhrnné síle 52 prapory pěchoty (2 aktivní a 2 domobranecké divise), 144 polních děl (dělostřelectvo divísi), 250 moderních a 600 zastaralých pevnostních děl, 1 rota saperů, 1 rota říčních minérů, 1 bal. rota, 1 letecký oddíl, 1 radiotelefonický, 1 stan. poštov-

ních holubů, četnictvo, intendantce, nemocnice atd., celkem 105.000 mužů, z toho však jen 39.000 vyzbrojených puškou (různých typů).

Rozdělení obranných sil: Pevnost tvořila 6 úseků, po 3 v jedné oblasti (severní a jižní). Hlavní síly soustředěny v oblasti severní, zálohou bylo 8 domobraneckých praporů. Přední stráž obsazeny převážně domobraneckými jednotkami, což svědčí, že jim velitelství pevnosti (gen. Bobyr) nepřikládá valného významu. Osádka přišla do bojových stanovišť v posledních dnech před německým útokem a nebyla nijak obeznámena s terénem a s úkolem. Velitelé neznali svého mužstva, toto zase nezískalo důvěry ve velení; smíšení jednotek v rámci velitelství divisi provedeno již před zahájením boje.

Dělostřelectvo — polní i pevnostní — bylo rozděleno po celém obranném pásmu bez zálohy! Palebné postavení v lesích s lehou upravenými palebnými pláněmi a těžkými úkryty pro obsluhu a střelivo. Poněvadž obsluha neměla pušek, zajištěna přímá obrana každé baterie dvěma děly malé ráže. Polní dělostřelectvo mělo podporovat pěchotu; velká část těžkého dělostřelectva ponechána k obraně jádra pevnosti, k níž však nedošlo.

Velitelství pevnosti s celým štábem nebylo nikterak obeznámeno s pevností a s vojskem, je mu velelo. Technickou stránku obrany měl řídit plukovník-inženýr, který byl jen několik dní v pevnosti, protože jeho předchůdce byl na obhlídce předpolí pevnosti od německé hlídky zastřelen — veškeré plány pevnosti se dostaly do rukou Němců! Tato okolnost — mysli se, že jde o zradu — měla hluboký demoralisující vliv na velitelství i na vojska. Pevnost byla hájena bez přesvědčení o možném úspěchu, jen proto, že bylo nutno splnit úkol daný hlavním velitelstvím, jež — jak bylo řečeno — samo řídilo obranu jako nutné zlo bez jakékoli strategické nebo taktické podpory. Pevnost byla přeplněna neozbrojenými lidmi, velitelstvími a štáby, jež neměly velení (domobranecké divise) a mnoha jinými záložními a domobraneckými důstojníky — ačkoli zasazená vojska trpěla nedostatkem důstojníků.

Velitelem německých útočných sil byl gen. v. Beseler (řídil útok na Anvers r. 1914) se sborem gen. Dickhuta (3 brigády), 14. domobranecká divise (3 brigády), 169. brigáda, skupina gen. Westernhagena. Vesměs síly podřadné vojenské hodnoty — úhrnem 55 praporů, 9 eskadron, 188 polních děl (z toho 75 děl ráže 15 cm a 21 cm), 15 těžkých

děl (9 děl 305 mm, 1 dělo 42 cm), mimo to jiné útvary, z nichž nutno zdůraznit účast říční flotily. Celkový počet max. 80.000 lidí. V rámci prosté recenze, bez map a náčrtů nelze se zabývat líčením průběhu boje o Modlin. Z údajů autora, čerpaných z francouzských, ruských a německých pramenů, sluší zvláště uvést:

1. Útok byl proveden podle Sauera, t. j. náhlým trvalým náporem za pomoci silného dělostřelectva (které však nemělo dostatečné zásoby střeliva).

2. Jako směr hlavního náporu zvolen úsek Pomiechowski — severní, nejsilněji opevněný, kde již v míru byl vždy útok předvídan ruskými aplikacemi cvičeními, a to pro naprostý nedostatek komunikací pro těžké dělostřelectvo a pro zásobování střelivem — před ostatními, byť slaběji opevněnými úseky. Jen do tohoto úseku vedla železnice, která spojovala německý tisk s armádní skupinou gen. Beselera, z téhož důvodu čekal také gen. Beseler 3 neděle před pevností, až operace armády gen. Gallwitze zabezpečí dostatečně tuto životní tepnu.

3. Počínaje 10. srpna útočí gen. Beseler na vpřed posunuté posice pevnosti; operace ty dosahují vrcholu dne 13. srpna, kdy podniknut všeobecný útok za podpory veškerého i těžkého dělostřelectva na dopředu posunuté posice v úseku Pomiechovském. Boje měly úspěch, neboť ruské dělostřelectvo nepracovalo s pěchotou; německé dělostřelectvo naproti tomu nemělo materiálního účinku, demoralisovalo jen ruské domobranecké útvary, které ustoupily nebo se vzdaly nepříteli. Velitelství pevnosti nezasahovalo do těchto bojů, osádka dopředu posunutých posic nepokládala za nutné uhájit je stůj co stůj, takže dne 13. srpna večer stáli Němci téměř na celém obvodu pevnosti ve vzdálenosti asi 1000 m před pevnůstkami a mohli zahájit práce o úpravě terénu, výchozí diská k útoku na hlavní obranné pásmo.

4. 14. srpna zahajují Němci po přemístění svého dělostřelectva palbu převážně na pevnůstky XV. a XVI. (severovýchod pevnosti u Narewu), jejich intervaly, dále na sousední pevnůstky XIV. a VIII., jakož i na citadelu (jádro). Účinky bombardování velmi slabé, beton vydržel i 2 dopady střely ráže 42 cm (XIV.a), aniž prorazil betonový strop (vznikly jen trhliny). Německá palba byla přesná a mohla být dobře pozorována; ruské dělostřelectvo nemohlo dobře pozorovati a odpovíдалo velmi slabě.

Veškeré pohyby Němců za dne byly v zárodku potlačeny palbou kulometů ostražné osádky pevnůstek.

5. 15. srpna byl podniknut útok na pevnůstky XV. a XVI., který se ztroskotál za značných ztrát; na straně ruské ztráty nepatrné; v noci s 15. na 16. srpna postoupili Němci před netknuté dosud drátěné překážky pevnůstek (za ochrany mlhy). 16. srpna proveden po mohutné dělostřelecké přípravě nový útok, jehož výsledkem bylo dobytí ruských bojových stanovišť, jež střílela na hluchá pole před pevností XV. (ruský velitel nehájil je až do vyčerpání všech prostředků, ačkoli byl dobře podporován dělostřelectvem, překážky nebyly zničeny — opět ukázka neporozumění úkolu a na prostý nesoulad v obraně jednotlivých složek obranného pásma). Po další dvouhodinné dělostřelecké přípravě zmocnili se Němci části pevnůstky XV. — protiútok ruský selhal (nedostatek důstojníků, méněcenná vojska, která teprve po sebevraždě velitele postupovala kupředu, špatná organizace protiútoků, mylný směr atd.). Nové útoky Němců k opanování celé pevnůstky XV. selhaly.

6. 17. srpna bombardována opět pevnůstka XV. a večerem dobytá útokem. 18. srpna ve 2 hod. v noci nařízen protiútok 11 praporů — neúspěch týž jako dne 16. srpna. Průlom v šíři 3 km v nejsilnější části hlavního obranného pásma učiněn a zajištěn!

Gen. Beseler zahajuje místo dalšího postupu do jádra pevnosti útok na sousední pevnůstky XVI. a 8. (až k Narwu), bez jakéhokoli úspěchu.

Mezitím velitel pevnosti — pod vlivem svého demoralisovaného vojska v jádru pevnosti a na radu svých důstojníků a zbabělých štábů rozhoduje se ke kapitulaci pevnosti a nařizuje 1. akt tohoto dramatu, t. j. v noci se 17. na 18. evakuaci pevnůstky XIV., XVI. a 8. — cesta hlavnímu náporu německému uvolněna! Němci postupují na řeku Wkra (teče ze severu do jádra pevnosti), nemohou ji však překročiti, protože na ni střílelo dělostřelectvo z druhého obranného pásma!

18. srpna stojí Němci před pevnostkami II. obrané linie (předsedě řeku Wkra) a stílejí na jádro pevnosti, kde zvyšují demoralisaci a paniku. Na ostatním obvodu hlavního obranného pásma dosáhli Němci nejbližšího předpolí pevnůstek; všechny ruské pevnůstky jsou ve výborném stavu, také jejich osádka jeví odhodlanost k obraně — i tehdy, když dostává rozkaz k evakuaci. Spojení na straně německé se skupinou hlavního náporu obnoven — utuženo.

19. srpna dobytý bez velkého úsilí II. obranného pásma a přistoupeno k útoku na jádro; k večeru vyvěšena bílá vlajka na znamení kapitulace, která 20. srpna podepsána v Zegrzynku.

c) Revues ruské.

Vojna a technika.

Čís. 302—303. Červenec-srpen 1926. Vojenské hospodářství, ekonomika, mobilisace průmyslu.

Stoljarenko: Služba etapní v červencové a srpnové operaci sovětsko-polské války. Zdůrazňují se zvláštnosti vlastní bílým i rudým na všech frontách: nedostatek jakékoliv etapní práce, její přílišná těžkopádnost, nedostatek podvozu k frontě, zneužívání místních zdrojů a obyvatelských transportů.

Suprunuk: Účetnictví nutno zjednodušiti. Stať podává typický příklad kancelářského byrokratismu; výkazy o náležitostech předkládané kontrole k revisi mají měsíčně objem 100 stránek a ročně 1200! Autor vzpomíná na jednoduchost vykazování náležitosti v staré armádě: 1. podle rotního seznamu vydává se od pluku záloha; 2. náležitosti se vydají a zapíší do osobní knížky příjemcovy; 3. poznamená se to v protokolu o vydání... a vše je hotovo. Při kontrole se vykazovalo jen na základě účetního listu, stvrzenek a opisů rozkazů. Tento způsob byl nyní obnoven i v rudé

armádě, ale jen pro potravinovou náležitost.

Grobín: O koňském tahu na polních železnicích. Autor hájí tento způsob trakce.

Berzín: Hospodářská práva vyššího velitelského sboru. Cituje názor Hindenburgův o nedostatečné hospodářské přípravě generál. štábu i stejné mínění Francouze Serrignyho, doporučuje autor obrátiti k tomu pozornost i v sovětské armádě. Autor je zřejmě veliký optimista, což je patrné z jeho tvrzení: „brzy bude skončen tvůrčí proces k dosažení předválečné úrovně (?) a bude pokračovati proces dalšího vývoje (!) našeho národního hospodářství na nových drahách (!) a novými směry (!). Zajímavější jsou tyto údaje autorovy: r. 1922 bylo v sovětské armádě velitelského sboru s vojenským vzděláním 56.6% a 43.4% bez vojenského vzdělání; r. 1925 je jich s vojenským vzděláním již 90.5%.

Šigalin: Metody mobilisace průmyslu.

I. Vytvoření mobilisačního aparátu k vypracování plánu a mobilisace: a) centrálního — při hlavním úřadu eko-

nomickém; b) filiálek — při hlavních úradech sovětu národního hospodářství a c) místních orgánů — při podnikách a závodech. Doporučuje vojensko-průmyslové hry (na způsob válečných her) a mobilisace na zkoušku. Hlavní je: zabezpečení surovin, zařízení, topiva, výroby — maximální rozvoj průmyslu, nutného pro dobu mírovou i válečnou a organizace cechů.

II. Přízpůsobení mírového vojenského průmyslu k době válečné: předvojem mobilisace průmyslu jsou vojenské továrny, skytající počáteční zásobování a kádry pro občanské podniky.

Frolov: Vedení rozpočtových úvěrů a sestavování jmenných úvěrových seznamů.

Fedorov: Výdaje Francie na obranu podle rozpočtu r. 1926.

Speranskij: Peněžní náležitosti důstojníků ve Francii a ve Spoj. státech.

Skerskij: Kdo je komu dlužen? Autor je pisatelem nové formace typu Fajvuše (viz čís. 297): bez velkého fondu, ale s velikým aplombem, s nedostatkem potřebného klidu, vytrvalosti. Typický demagog, používající klamů, jejichž vzory lze najíti na stránkách sovětského časopisu „Tisk a revoluce“. Tam Skerskij podává výňatky z knih, recensovaných jím velmi originálně: z různých úryvků jednotlivých stránek vyrábí naprosto neočekávané věci, připisuje je citovanému autorovi. Recensent dokonce neodděluje výňatky uvozovkami, aby svému výpisu dodal vzhledu pravděpodobnosti (na př. „Tisk a revoluce“ 1923, kn. I.). I v stati „Kdo je komu dlužen“ Skerskij na několika příkladech nezdařilých ruských objednávek za hranicemi za světové války staví cíl: „obrátní pozornost našeho veřejného mínění na tuto tak řečenou zpětnou zadluženost spojenců sovětskému svazu.“ Autorem dotčená otázka je zajiště velmi zajímavá, ale vážné věci nelze řešiti na třech listech žurnálového článku, napsaném kromě toho ještě tak podrážděným tónem, jako článek Skerského. Jeho jízlivé: „vidíte!“ — „není-li pravda!“ — „směšné!“ — „fuj!“ „samo sebou se rozumí!“ stkví se po celém článku a nedodávají jeho práci nijaké přesvědčivosti.

Lebedr. O racionalisaci zásobování pící. Zlepšení druhu a jakosti píce, výživa zvířat travinami — to považuje autor za nejdůležitější činitele racionalisace. Autor by chtěl mítí travnatou píci celý rok.

Gerbetov. Prostředek proti brouku pilousovi.

Pavlov. Jednoduchý způsob

určení plochy koženého surového zboží.

Pretter a Nikolskij. Barvení sukna pro rudou armádu.

Kosticyn. Přejímání tkaniv co do jakosti.

Cicyanov. Táborové stany nebo rozbirací dyhové domky. Autor je pro druhé, uváděje číselné údaje úspor.

Dankov. O racionalisaci vojenského hospodářství.

F-ov: O pomocníku velitele pluku po stránce hospodářské. Odpověď na stat v čís. 262 s cílem vyjasniti vzájemný poměr pomocníka a velitele pluku.

Prosvirnin. Zkušenosť zrušení rotní hospodářské jednotky. Potvrzuje zjednodušení práce řádových kádřů.

J. S. O racionalisaci vojenského hospodářství — o pokusech, zavedených u čtyř vojskových těles.

Čís. 304—305. Červenec-srpen 1926. — Vojenská chemie.

P. Bloche. Chemická válka. Reprodukce statí francouzského důstojníka v „Revue militaire française“, sv. XX. čís. 58—59, 1926, pod názvem „La guerre chimique“. Ačkoli redakce považuje údaje statí za nikoli nové, přece jen za málo známé ruskému čtenáři. Kromě toho „materiál ukazuje stanovisko francouzských vojenských pracovníků“.

Golnikov. Demonstrační komora k otravování živočichů.

Patenty. 1. Německá izolující maska společnosti Ingahad v Berlíně.

2. Německý isolační přístroj proti jedovatým plynům „Hansové společnosti“, dříve L. von Breme a spol.

3. Německý dýchací vak Dregerův v Lubeku.

4. Masky proti plynům od téhož.

5. Odstředivý rozprašovač mlhaze-kutin, německé firmy Humboldt v Kolíně.

Tento druhý přehled patentů charakterisuje pevné spojení sovětských a německých styků na poli vojenské techniky.

B. Ch. P. Standardní normy a metody zkoušení bílé masy.

E. P. Fysikální vlastnosti bojových otravných látek — podle dat něm. prof. J. Meiera: „Der Gaskampf und die chemischen Kampfstoffe“ r. 1925.

Otto Ruff. Teorie adsorbentního účinku aktivního uhlí.

Niessen: Elektrolytická výroba chloru a hydroxydu sodného z kuchyňské soli podle

způsobu Siemensova-Billiterova — podle „Chemische Apparatur“.

Gorjainov. Vykuřování obytných místností pomocí kyanidu vápenatého CaH_2 (CN).

Časovosti. Charakteristika zahrani. vojenské chemie.

Bibliografie. 1. V. V. Nėkrasov: Chemie otravných látek. 2. Lichermann: Lewisit (chloroimylchlorarsin). 3. Lichensohn: Chemický průmysl. 4. Lévy a Mayer: O umělém dýchání přidáváním vysokoproc. kyslíku i bez něho. 5. Žurnál chem. průmyslu 1926, čís. 7. (13).

Čís. 306—307. Srpen-září 1926. Vojenská technika.

Razino. Ženíjní zabezpečení odpoutání od nepřítele: rozvinutí myšlenky plánovitosti při odpoutání a přerušení boje (podle § 1211 Prozat. polního řádu) — taktika ženíjních vojsk.

Serčevskij. O mostech a prámecích systému Poljanského. — Způsoby lancírování, délka mostu, úspěch stavby.

Gorelov. Ze zkušeností sapérských manévřů r. 1925 — stavba mostů.

Ksentickij. Ocenění bojových vlastností střeleckých štítů a jejich budoucnost. — Ze zkušeností světové války přichází autor k závěru o zbytečnosti střeleckých štítů v budoucí válce a vyslovuje požadavek, aby byly z výzbroje vypuštěny; štíty mechanických vozidel zůstanou.

Chomutov: Pneumatické beranidlo. Stroj pro stavbu válečných mostů švédské armády, firmy „Atlas Diesel“.

Broněvskij: Ženíjní materiál armády Spojených států.

Sucharevskij: O svítících barvách (luminoforech) a jejich užití ve voj. technice.

Teplov: Psychologie základem zastírací techniky.

Sucharevskij: O rozbuškách a o spolehlivosti metod k určení jejich třaskavých vlastností. Zkušenosti ze srovnávacích pokusů s rozbuškami. Nejdokonalejší rozbušky: azido-tetrylové nebo azido-tetrylo-tolové (směs tolu a tetrylu), v hliníkových pouzdrech s vnitřním průměrem 5 mm.

Broněvskij: Silnice ve Spoj. státech severoamerických.

V. Č.: O závislosti hranic dráždivosti oka na světlo na zorném úhlu. Podle přednášky inž. Jirího Hellhafa a Hellmutha Schäringa.

Novikov: O budování státních elektrických sítí. Nutno kromě hospodářských faktorů míti na zřeteli též poměry válečné.

A. P.: Strojna míchání betonu „Saxonia“. — Popis modelu, který dostal zlatou medaili na výstavě stavitelství obytných domů v Norimberku r. 1924.

Blochin: Přesné nivelace v dobách oblev.

Úhломěrné pravítko Goulier — podle francouzských pramenů.

Čís. 308—309. Srpen-září. 1926. Vzducholodstvo.

Fibich: Noční lety Moskva-Smolensk — projekt vyzbrojení linie přístroji podle německých zkušeností.

Algazin: Operační konkretnost — o kladení úkolů stíhacímu letectvu.

Rybarž: Cementované detaily leteckého motoru a výroba jich.

Krejson a Rezunov: Minimální výška, z níž je možné přistání, nastane-li porucha motoru ihned po vzletu — podle amerických pramenů.

Chandožko: Vliv rozměrů letounu na jeho letecké a taktické vlastnosti.

Znamenskij: Organizace výroby letounů Bréguet — podle „L'Aéronautique“ čís. 85, I. roč.

Časovosti. V této části je stať o okružním letu Československem 5. července 1926.

Čís. 310. Září 1926. Mechanická doprava a voj. komunikace.

Bogdaševskij: Rekognoskování cest pro automobilní transporty.

K-v. Organizace mechanické dopravy — odezva na stať Malýševa pod tímž titulem v čís. 267.

Kamich: Závody nákladních aut Ja 3 (α 3) na 2500 km v červnu a červenci 1926. Tyto nákladní automobily konstrukce Jaroslavské automobilní továrny jsou velmi úspěšné a všude projedou; mají malou rychlost a proto se hodí zvláště pro dopravu ve městech.

Brusjancev a Davidov: Závody aerosaní 1926 — pokračování stať z čís. 298—299. Cesta: Moskva-Tver-Vyšnij Voloček-Novgorod-Petrohrad-Novgorod-Vyšnij Voloček-Tver-Moskva, délky 1450 km. Uvádí se popis jízdy podle dní.

N. B-v: Karburace v automobilním motoru. Dokončení stať z čís. 273.

Konstantinov: Odpor vzduchu a dynamika automobilu.

Sabanov: Mosty Hopkinsovy.

Saltykov: Rozkládací most soustavy Kirchnerovy: Popis mostu německé armády podle francouzských pramenů. V stati se připomínají práce ruských autorů v této věci: 1. Patona: K otázce rozkládacích mostů a 2. Zavackého: Rozkládací mosty.

Konovalev: Šablona pro kontrolu rozchodu kolejí.

Godlevskij: Koňské dráhy podle zkušenosti války r. 1914 až 1917.

Morin: Do země nezapuštěné úkryty na železnicích. Úkryty se vyznačují stálé stavby, chránící před pumami nejen personál, ale i různá staniční zařízení.

Čís. 311. Září 1926. Spojení.

Fajouš: Spojovací vojska v německé armádě. Podle materiálu sborníku: „Zur Geschichte der Nachrichtentruppe“. Berlín 1925.

Lucenko: Zastírání radiostanic.

Ja.F.: Spojovací služba v koloniální válce. Podle zkušenosti Francouzů v Maroku.

Sarenberg: Telefonní komatátory v německé armádě. Na stať o této věci v čís. 280—281.

Novikov: Nové francouzské telefonní aparáty, soustavy C. B. vz. 1924. — Podle materiálu č. L. 1926. Annales des Postes, Télégr. et Téléphone.

Šidlovskij: Konstruování krátkovlnných vysilačů.

S.: Přenos obrazů podle soustavy Karolusovy.

Jurasov: Heterodyn-vlnometr. Kontrolní přístroje na radiostanicích v souvislosti s otázkou vzrůstu techniky radiokonstrukcí.

Závěr. Shrneme-li obsah zmíněných čísel časopisu „Vojna a technika“, přicházíme k týmž závěrům jako v minulých číslech VR. K tomu nutno připojit: Časopis jako dříve podává obraz technické zaostalosti sovětské armády. Velká pozornost se věnuje studiu zahraniční a zvláště německé techniky; zde se jeví velký zájem o techniku plynových útoků. Číslo věnované dělostřelectvu jeví mnohem větší samostatnost prací, než ostatní obory časopisu, poněvadž v nich uveřejňují své práce solidní, zkušené odborníci teoretické i praktické.

V. Dobrynin.

d) Revues švýcarské.

Revue militaire Suisse.

Revue militaire Suisse, č. 4, duben 1927.

Kpt. Primault: Možnosti švýcarského vojenského letectví.

Aby se mohla stanovit náležitá potřeba, pokud jde o vybudování švýcarského letectva, rozbírá autor nejprve přehledně vývoj názorů na různé druhy letectva ve velkých evropských státech, které se zúčastnily války, a dochází k závěru, že Francie, Německo a Itálie dospěly v poválečném vývoji k doktríně, kterou možno souhrnně vyjádřit takto:

„Mohutné bojové letectvo, jehož páteří je bombardovací letectvo, soustředěné v rukou vrchního velitele pozemních armád a námořní moci. Když to rozpočtové důvody dovolí, tedy pozorovací letectvo organicky a velmi pečlivě rozdělené na armády a arm. sbory, a jen v čas nutnosti na divise.“

Rozeznává v podstatě dva krajní názory na letectvo:

a) letectvo je pomocnou zbraní armády,

b) letectvo je základem veškeré národní obrany.

Dochází k závěru, že Švýcarsko potřebuje vzdušné armády, jejíž

operace by měly být stanoveny již v míru. Byly by nezávislé na pozemních operacích a byly by prováděny na „zvláštní frontě“, t. j. vzdušné frontě. Síla švýcarského letectva by měla být alespoň 18 až 20 letek. Tato vzdušná divise by byla v pravém smyslu slova bojovou. Je potřeba, aby si nepřítel uvědomil, že za každý nepřátelský čin jejich letectva budou ohrožena jejich města, továrny, sklady a důležité objekty švýcarským letectvem. Požaduje proto jen bojové letouny, jejichž malá početnost bude vyvážena lepší kvalitou materiálu, lépe vycvičeným a nad své protivníky vynikajícím personálem, jenž bude ovládán lepším duchem.

Kpt. D. Perret: Naše nová pěší četa. (Pokračování.)

Srovnává organizaci švýcarské čety s francouzskou, italskou a německou.

Ve Francii a Itálii je základem bojové družstvo, jež současně obsahuje oba základní prvky taktické: palbu a pohyb. Ve Francii jsou oba roje družstva (úderný a střelecký) stejné početné, v Itálii však úderný roj (pohyb) je téměř dvojnásobně silný.

V Německu naproti tomu rozeznávají zcela odlišná družstva úderná a střelecká, početně úplně stejná; nesdružují tedy roj úderný a střelecký v jednom družstvu.

Ve Francii a Italii souhra palby a pohybu je převážně věcí poddůstojníka, kdežto v Německu je závislá na veliteli čety.

V č. 5 téže revue uvádí autor různé návrhy na organizaci čety švýcarské armády a dochází k závěru, že by nejlépe vyhovovala četa o 2 střeleckých a 1 kulometném družstvu, každé v síle 12 mužů. Celá četa by měla i s poddůstojníky 41 mužů.

Plk. H. Lecomte: Defensivní strategie.

Navazuje na článek plk. Diesbacha v Revue mil. suisse a projevuje překvapení, že si dosud nikdo nepovšiml, že Švýčari disponují „klasickým, prostým, účinným a uskutečnitelným prostředkem obrany“, jenž úspěšně zdrží pronikání nepřítelů do země. Je to systematické zničení komunikací.

Před světovou válkou záležel švýcarský plán ničení jedině v přípravě zničení železnic a umělých objektů v blízkosti hranic. To vedlo za války k organizaci družstev, jimž byl svěřen tento úkol. Tato organizace by se mohla v čas potřeby znovu vybudovati v období soustředění armády.

Zdá se však, že toho nebude potřeby, neboť od konce války se veškeré plány ničení úplně předělaly a podstatně rozšířily. Vybudovala se minová zařízení, zorganizovaly se minové oddíly a potřebný výbušný materiál se uložil v blízkosti objektů.

„Jsme si tedy téměř jisti“, praví autor, „že značně zpomalíme vpád nepřítelů, obětující jen několik tučtů sapérů domobranců a několik starých ženijních důstojníků, jako je pisatel této stati.“

Švýcarsko má sbory pověřené jedině krytím hranic a pro boj na zdrženou. Jsou to jezdecké brigády, zesílené cyklisty, kulomety, domobranci a v čas potřeby pěchotou, dělostřelectvem a jezdeckem, přiděleným od divisi.

Činnost těchto zesílených brigád spolu s oddíly, pověřenými ničením, byla by jistě úspěšnější než zvláštní roty karabiníků, jak navrhuje plk. Diesbach, sestavené na újmu řadového vojska, k použití pro kryt hranic.

V rubrice „Chronique Française“ jest obšírný souhrnný článek vlastního korespondenta o zastírání ve francouzské armádě.

Čís. 5, květen 1927.

Gen. J. Rouguerol: O poučení z války.

Především je vždy třeba znáti pravou hodnotu pramene, z něhož čerpáme poučení. Poučení z války jsou ve zkušenostech účastníků a v archivních dokumentech. Jejich cena je relativní podle okolností, jak a kdy vznikly; jejich využití závisí na současném vý-

voji vědy a průmyslu, jež mají veliký vliv na tvárnost války.

Je pravda, že okruh zkušeností jednotlivců je často neveliký, přece však přímý účastník může býti lepším pozorovatelem než ten, kdo si musí utvořit svůj názor studiem dokomentů. Chyby a neúspěchy jsou instruktivnější než úspěchy.

Archivy a publikace jsou studijními dokumenty o válce. Nemí pochyby, že se ve všech úředních archívech provádí očista, aby se odstranily dokumenty, které by mohly mít neblahý ohlas v politické veřejnosti. Ovšem něco zcela jiného je zničení dokumentů za války z důvodů vojenské bezpečnosti, když jest oprávněná obava, že se jich nepřítel zmocní. Očista archívu může být věci politické nutností; je však potřebí konstatovat, že když se svěří kontrola archívu osobám, které měly ve válce význačnou úlohu, očista bude asi záležet v odstranění materiálu, jenž je potřebný k zjišťování odpovědnosti.

Bylo by logické oddělit z archívů všechny dokumenty, jejichž tajnost je dosud žádoucí, a zbytek učinit přístupný.

Velikým pramenem ponaučení je literatura, kterou je nutno ovšem přijímat velmi kriticky. Odborní autoři používají k práci velkého listinného materiálu; ten bývá zpravidla úplný u armád, které měly úspěchy, kde však byly neúspěchy, ústupy a porážky, tam jsou často veliké mezery v listinných dokumentech. V únoru 1916 u Verdunu na straně francouzské a v říjnu u Němců většina rozkazů nedošla vůbec na místo nebo neodpovídala situaci; jiné potom nebylo lze vůbec provést. Historikové potom často zkrášlují líčení těchto dějů, domýšlejíce si bojiště jako šachovnici, kde se vše navzájem doplňuje. Ale účastníci mají dojem pouhých osamocených skupin, jež se bijí hrdinně na místě, nebo prostě jednají z pudu sebezáchovy. Vojenská historie je často skreslena. Ve všech zemích jsou spisovatelé, kteří z vlastenectví zvětčují válečné úspěchy svých armád na újmu věrnosti a hledají ospravedlnění pro všechny chyby. Jeden z význačných literátů pravil při uzavření přímrí: „Nyní jest okamžik tvořit legendy.“

Podobně jako s dokumenty vojenskými je tomu i s dokumenty, jež osvětlují poměry hospodářské. Severské státy nevydaly zámyslně obchodní statistiku z válečných let, aby se nevidělo, jak podporovaly materiálem ústřední mocnosti.

Vycházeje z tohoto kritického hlediska na válečné dokumenty a zkušenosti, podtrhuje autor ještě ty okolnosti, že se metody a taktika za války

stále vyvíjely a měnily, a je proto velmi nesnadné v spleti různých zkušeností nalézt to důležité, co může mít platnost pro budoucnost a co by mělo přispět k stanovení pouček, jimiž by se měla příští válka vést. Pojednává o experimentování s akcemi minovými na západní frontě a o mylných názorech na opevňování ve Francii, ukazuje na příkladech z předválečných manévru základní nepochopení zkušeností minulých válek a dodává, že je v podstatě lidské, že vítěz je vždy konservativnější než poražený, jsa předsvědčen o vhodnosti svých metod, jež mu přinesly vítězství. Zkušenosti, získané válkou, stárnou rychle podle toho, jak technika pokračuje. Napoleon čítal, že se taktika vývojem mění asi v období 10 let. Dnes toto období je kratší.

Autor dotýká se letmo problémů, jež jsou v popředí zájmů vojenských mocností, a snaží se odhadnout, jaké budou formy příští války. Dochází k závěru, že příští války mohou být převážně vedeny ve vzduchu. Nepřítel napadne mohutným letectvem životní střediska státu a bude je tak ničit, až se pozemní fronta zhroutlí, jsouc špatně zásobena. Snad se pokusí armáda, mající slabší letectvo, o akce pozemní. Tyto akce se však zastaví před mohutnou posicí protivníka, kterou nelze zdolat, a válku rozhodne letectvo.

Mjr. gšt. G. Strübl: Manévry 6. pěší brigády.

Kpt. D. Perret: Naše nová pěší četa.

Viz recenzi předešlého sešitu.

V rubrice „Chronique Française“ přehledná stať vlastního dopisovatele o voj. zeměpisné službě ve Francii.

Čís. 6, červen 1927.

Kpt. Montfort: Hledání doktriny.

Srovnáním německých a francouzských názorů na ústupový manévra a přerušení boje snaží se autor přesně vymezit tyto dva taktické pojmy. Právě, že ústupový manévra jest operace dobrovolná, jež se skládá z postupných přerušení bojů, kdežto ústup je činnost vnucená nepřítelem. Probírá jedno z aplikacních cvičení 1. brig. a dochází k závěru, že se přerušení boje provádí tím, že se z volných jednotek vytvoří nový sled za bojujícími částmi, které se co možná hledí udržet na své posici až do noci. Potom se postupně stahují jednotlivé části první linie a ustupují na místa přesně určená.

Ústupový manévra znamená, že nechceme přijmouti rozhodný boj. Záleží ve vytvoření a v souhrně postupných sledů, umístěných předem. Posice se tak určí, aby se zajistila souvislost palby, daleký výstřel a aby byly vhod-

né a kryté komunikace potřebné k posunu nazad. Jednotlivé sledy přerušují boj po určité, předem stanovené době a stáhnou se za další sled, jenž bojuje tímž způsobem.

Gen. mjr. Bauer: Alkohol v německé armádě.

O protialkoholové činnosti a o používání alkoholu v německé armádě před válkou a za války a návrhy, jak účinně pracovat k podpoře abstinence ve vojsku.

Plk. F. Feyler: Na východ nebo na západ?

Autor polemizuje s názorem rak. gen. Goigingera, pokud jde o počáteční útok Německa v r. 1914. Gen. Goiginger připouští, že s hlediska politického a strategického je možno nalézt důvody pro to i ono řešení, t. j. útočit hlavními silami buď na západě nebo východě, s hlediska úzce vojenského, t. j. pokud jde o válečné počty vojsk, přijaté řešení bylo dobré. Centrální mocnosti měly s počátku 150 divísi (100 něm. a 50 rak.). Spojenci 175 divísi (80 ruských, 15 srbských, 70 francouzských, 6 belgických a 4 britské). Fronty měřily: na východě 1000 km, na Balkáně 400 km a na západě také 400 km od Švýcar až po Nizozemsko.

Proti Srbku by postačilo 6 divísi pro obranu. Zbylo by potom 144 divísi proti 175 spojeneckým.

Připustili-li se na 10 km obranné fronty 1 divise, bylo by potřebí pro západní bojiště 40 divísi a 10 divísi zálohy, t. j. celkem 50 divísi. Zbylo by tedy pro východní bojiště 94 divísi. Gen. G. myslí, že by těchto 94 divísi nebylo stačilo k zdolání 80 divísi ruských. tím spíše ne, že se dalších 25 divísi ruských druhého sledu připravovalo k nástupu. Německo nechalo na východní frontě sedminu svých sil, t. j. 13 divísi, a zbytek 87 divísi vrhlo proti 80 divísím spojenců. Mělo výhodu jednotného velení, soudržnosti, jednotného výcviku atd.

Plk. Feyler naproti tomu namítá, že kdyby Němci byli ponechali na východě 94 divísi a nebyli napadli Belgií, nebyly by bývaly na západě síly britské a belgické, takže by Francouzi byli disponovali jediné 70 divísími a fronta by zde byla bývala o 150 km kratší. Potom by tam bylo postačilo 25 divísi pro obranu místo 40, tím spíše, že tam je výhodný kopcovitý terén pro obranu a mohutné pevnosti (Metz, Štrasburk). Poměr sil je potom: 165 divísi spojeneckých proti 144 divísím centrálních mocností. Proti Rusku se mohlo použít 112 divísi proti 80 ruským. Gen. Danilov tvrdí, že Rusko mohlo proti spojencům postavit spočátku jen 74 divísi a 5 střel. brigád. Ostatních sil se použilo k ochraně Petrohradu, Finska a jižních hranic. Ze

74 divisí bylo 24 záložních, kterých se mohlo použít až po jisté době výcviku. První z nich se zasadily až po bitvě u Tannenbergu. Z Petrohradu se použilo celkem 9 divisí. Z toho vyplývá, že převaha centrálních mocností na ruské frontě byla snadně dosažitelná.

V rubrice „Chronique“ je zpráva o snahách vojenské správy Spojených států o podstatné zlehčení výstroje

pěšáka: přilba, plášť, plynová maska, záložní dávka, mazadlo a 60 nábojů by bylo naloženo na voze. Pěšák by nesl jen 25,83 kg. V bojovém pásmu měl by ovšem střelec 35,83 kg, střelec aut. zbraně 42,05 kg a vojn. ozbrojený pistolí 29,66 kg. Nová úprava předpokládá značné zvětšení trénů.

Mjr. gšt. O. Španiel.

e) *Revue* německé.

Wissen und Wehr.

Wissen und Wehr, 9. seš., listopad 1927.

Generalmajor a. D. E. Wagner: Das System der Bismarckschen Aussenpolitik im letzten Jahrzehnt seiner Amtsführung.

Systém Bismarckovy zahraniční politiky v posledním desetiletí jeho úřední činnosti se vyznačuje úsilím zajistiti německou državu a výhody získané vítěznými válkami 1864, 1866 a 1870/71 vhodnými spojeneckými úmluvami s jinými státy. Postupně se mu podařilo spojit, třebaže jen přechodně, všechny velmoci evropské pevniny systémem obranných smluv vyjma Francii, proti které byl vlastně celý zmíněný systém namířen.

Po ochlazení, které nastalo mezi Německem a Ruskem po berlínském kongrese r. 1878, ujednal Bismarck svou první smlouvu r. 1879 s Rakouskem-Uherskem, když se mu po prudkém boji podařilo zlomit odpor německého císaře k tomuto spolku. Smlouvou si zajistily obě mocnosti vojenskou pomoc, kdyby některá z nich byla napadena Ruskem, a blahovolnou neutralitu pro válku s některým jiným státem. Při tom však Bismarck neustával v snaze dosíci dohody také s Ruskem, neboť se obával, že by se tento mocný stát mohl spojit s Francií. A tak došlo r. 1881 k „spolku tří císařů“. Spojenci se zavázali k blahovolné neutralitě, kdyby se některý z nich ocitl ve válečném stavu buď s některou další velmocí nebo s Tureckem. Dále se dohodli o svých zájmech na Balkáně a přiznali Rusku zásadu uzavření mořských úžin Bosporu a Dardanel. Hned příštího roku se hlásí nový spojenec, Itálie. Bismarck přenechal tentokrát řízení vyjednávání Římu, kde byl r. 1882 uzavřen t. zv. trojspolek mezi Rakouskem, Německem a Itálií. Ve smlouvě byla zdůrazněna její zásadní obranná povaha a stanoveno, že se napadenému státu dostane pomoci všemi vojenskými silami obou ostatních spojenců, kdyby Německo nebo Itálie byla napadena Francií. Branná pomoc byla dále po-

vinností i tehdy, kdyby některý ze spojenců byl napaden jinými dvěma nebo více velmocemi. Pro všechny ostatní válečné konflikty platil závazek blahovolné neutrality. Itálie si však vymínila, že smlouva není namířena proti Anglii, čímž ovšem cena smlouvy značně poklesla pro případ, že by se Anglie přidala na stranu odpůrců Německa, nebo Rakouska. Systém dosáhl dalšího rozšíření r. 1883 smlouvou mezi Rakouskem a Rumunskem o vzájemné branné pomoci při nevyprovokovaném ruském útoku. Ještě téhož roku přistoupilo Německo k této smlouvě zvláštním prohlášením. Tak bylo dovršeno zabezpečovací dílo Bismarckovo.

V další části svého článku líčí autor podrobně potíže, které se stavěly v cestu dalšímu prodlužování uzavřených smluv. Dovídáme se, jak pro rozpory o balkánských zájmech Rakouska a Ruska nebyl spolek tří císařů v r. 1887 již obnoven a nahrazen do r. 1890 jen zajišťovací smlouvou mezi Německem a Ruskem, jak byla uzavřena zvláštní smlouva s Itálií, týkající se francouzských úmyslů v sev. Africe, jak se marně namáhal Bismarck, aby doplnil svůj systém smluv smlouvou s Anglií a nahradil tak předvídanou již ztrátu Ruska, jak však při tom neopominul upevnit vnitřní poměry Německa a vybudovat jeho brannou moc. Konečně se líčí Bismarckův názor na otázku kolonií, a jak i v té věci zastupoval pevně německé zájmy, třebaže se snažil tlumiti upřílišené tužby svých soukmenovců po velké koloniální říši, aby se vyhnul obtížím s Anglií, Francií, Španělskem a s jinými státy.

Tendenci celého, velmi zajímavého článku je dokázati, že Bismarck na sklonku své úřední činnosti dělal vše, aby zabránil válce a zajistil status quo. Je přirozené, že autor líčí vše s německého stanoviska a že viní z válečných choutek a postranních úmyslů vždy jiné státy, především Francii a Rusko.

Generalleutnant a. D. Groener: Ein neuer Band des Reichsarchivwerks.

Autor, který se mezitím stal německým ministrem říšské obrany, podává posudek o novém svazku válečného díla, vydaného říšským archivem, nazvaného „Železnice na počátku války“ a obsahujícího data až do jara 1915. Ve svém posudku zdůrazňuje veliký význam a důležitost železnic pro vedení války.

Mobilisace si vyžádala 20.000 mobilizačních transportů, kterými bylo dopraveno přes 2.000.000 lidí, 118.000 koní a 400.000 tun materiálu. Nástup byl proveden na 13 nástupových trasách, po kterých bylo dopraveno v 11.000 válečných transportech, denně v 660 vlacích, více než 3 miliony lidí a 860.000 koní.

S poukazem na zmíněný svazek dokazuje autor, že není pravda, že výkonnost železnic nedovoľovala větší nahromadění vojsk na pravém křídle při nástupu, nýbrž že bylo snadné soustřediti tam ještě jednu další armádu. Ukazuje dále, jak snadné bylo přesunouti značné síly z Lotrinska od 6. a 7. armády na pravé křídlo, když přece od 10. mob. dne stála na Rýně k dispozici vozová záloha pro 7 armádních sborů. Ovšem bylo nutno rozhodnouti se pro tento přesun včas, nejspíše 23. srpna 1914, neboť jinak nebylo možné, aby železnice napravily chyby učiněné ve válečném a nástupovém plánu. Proto musí býti železnice úzce spjaty s operativní myšlenkou a studium železničního odboru není tedy jen věcí několika odborníků, ale vrchního velitele, všech vyšších velitelů a jejich pomocníků. Velitelem železnic ve válce nemůže býti jen technicky vzdělaný odborník, nýbrž strategicky nadaná osobnost, jejíž místo je po boku vrchního velitele.

Nakonec pojednává autor krátce, ale výstižně o provedení některých významnějších převozů na východní i západní frontě během operací a ukazuje, jak zvláště za bitvy na Marne bylo železnic nesprávně využito, poněvadž nebyl pro novou ofenzivu vypracován promyšlený celkový plán, železničního nástupu.

Oberst a. D. von Mantey: Betrachtungen über den Ansatz zur Verfolgung nach den Grenzschlachten und über die Schlacht bei St. Quentin im August 1914.

Článek chce těm, kdo nemají mnoho času k studiu, sebrati materiál, roztroušený na různých místech díla říšského archivu, chce objasniti pojem prostoru a času, znázorniti, jak došlo k některým důležitým velitelským rozhodnutím, ukázati, jak často malá nedopatření, špatné sepsané hlášení a p. mají vliv na ona rozhodnutí, a jak rozkazy bývají často mylně prováděny.

Téma, které si autor obral za úkol, je jistě pro důstojníky velice zajímavé a poučné, postřehy jsou jasné a správné. Řekneme však hned a přímo, že článek nemůže a nikterak nechce nahraditi studium světové války a že jej snadno pochopí jen ti, kdo mají dobrý přehled o celém průběhu počátečních operací na francouzské frontě. Není nám popráno tolik místa, abychom se zde mohli šířiti o podrobnostech obsahu a proto nezbyvá než odkázati čtenáře na článek sám.

Vojensko-politický přehled je věnován otázce obsazení Porýnska a jejímu vývoji. Nakonec stručně doplňuje a na náčrtu znázorňuje data o francouzsko-belgickém pohraničním opevnování, která byla již většinou oznámena v přehledech 3. a 6. sešitu ročníku 1927 (viz VR. roč. 1927, seš. 8. a roč. 1928, seš. 1.).

Wissen und Wehr, prosinec 1927, 10. sešit.

Oberarzt dr. Marschner: Die Bedeutung der Leibesübungen für die Erziehung zum Soldaten. (Význam tělesných cvičení pro vojenskou výchovu.)

V armádě, jejíž příslušníci jsou nájímáni na dlouhou řadu let, je konečný cíl výcviku samo sebou mnohem vyšší než v armádách s krátkou výcvikovou dobou. Velký význam pro fyzickou i morální hodnotu vojinů má tělocvik a jiná tělesná cvičení, a to zvláště na počátku služební doby. Při odvodu nováčků mělo by se přihlížeti k tomu, zda se dříve již věnovali některému sportu. Autor uvádí výsledky statistiky, kterou sestavil o vlivu tělesných cvičení na vzrůst a sílu žáků vřatislavských škol, a zdůrazňuje výhody atletiky, trainingu a závodů, kterými se vojíní zároveň vychovávají k odvaze a k sebevědomí. Konečně se ukazuje na úzkou souvislost vojenského povolání se sportem a končí se výrokem Hindenburgovým, že tělesná cvičení jsou službou pro vlast.

Generalmajor a. D. von Bornes: Die Bedeutung der Schlachten von Cambrai 1917. (Význam bitev u Cambrai 1917.)

První bitvou byl útok Angličanů 30. listopadu 1917, druhou bitvou pak německý protiútok, nasazený 30. listopadu. Líčí se a pomocí náčrtů znázorňuje vznik, myšlenka manévru a průběh obou bitev, upozorňuje se na nové poznatky, získané při obraně i později při útoku a vytýkají se chyby a nedopatření, ke kterým došlo na obou stranách.

Účelem anglického útoku byla jednak snaha pomoci italskému spojení, ustoupivšímu již za Piavu, tím, že ně-

mecké zálohy měly býti vázány, jednak přání vzbuditi dojem úspěšného zakončení ofensiv spojenců, podniknutých v r. 1917, zvláště nezdášené ofensivy ve Flandrech, viditelným a veřejnost přesvědčujícím územním úspěchem u Cambrai. Tento prostor byl zvolen proto, poněvadž bylo známo, že obrana německých posic byla svěřena divisím, unaveným a značně zeslabeným boji ve Flandrech. Umyslem generála Haiga bylo prolomití německou frontu ve směru na Cambrai asi do hloubky 10 km a pak náhlým a ostrým obratem doleva (k severu) svi-
nouti odzadu německou obranu až ke Scarpe, čímž by fronta Němců byla bývala roztržena v šířce asi 35 km. Šlo tedy celkem o mocný, ale krátký výpad s omezeným cílem. Připraveno bylo 9 pěších a 4 jezdecké divise anglické a 2 pěší a 2 jez. divise francouzské. Z toho bylo zasazeno do první linie 6 pěších angl. divisi. Novou zbraní, kterou Angličané uplatnili, bylo překvapení a hromadné použití tanků, kterých bylo ve třech vlnách zasazeno 360. Vzhledem k překvapení a k tankům, pronikli Angličané hned prvního dne na frontě 12 km široké do hloubky 9 km. Poněvadž však — jako prý vždy — nedovedli závčas ani dopředu posunouti dělostřelectvo ani přitáhnouti a zasaditi zálohy, zůstalo při tomto prvním úspěchu, Němci využili noci a příštího dopoledne, kdy Angličané neutočili, tak dobře k organizaci nové obrany, že se všechny další anglické útoky ztroskotaly. Když pak dorazily potřebné posily z jiných úseků, přikročili Němci k protiútoku, kterým byl do 5. prosince anglický územní úspěch téměř zcela vyvážen.

Bívy u Cambrai nemohou se svým rozsahem a počtem použitých prostředků rovnati velkým ofensivám Spojenců z r. 1917. Jejich význam záležel v tom, že se po prvé objevují na bojišti hromadné tanky s hotovou a vyhraněnou taktikou. Hlavně však jsou důležité proto, že podaly spoustu podrobností, důležitých pro vedení boje. Získaných zkušeností mohlo býti zvalné míry využito při výcviku a při přípravě velké německé jarní ofensivy v r. 1918.

Freiherr Ludwig Rüdiger v. Collenberg: Graf Schieffen und die Kriegsformation der deutschen Armee. (Schieffen a utvoření německé armády.)

Německá armáda z r. 1914, nejlepší armáda světa, byla výsledkem dlouhé a namáhavé duševní práce hlavních vojenských činitelů a to jednak ministerstva války, jednak hlavního štábu. Oba tyto úřady nebyly totiž nikterak organicky spojeny, nýbrž byly si postaveny na roveň. Mírová organizace

armády byla věcí ministerstva, použití mobilisovaných jednotek náleželo do kompetence hlavního štábu a o válečné organizaci, t. j. o přechodu mírové armády na válečnou, musily se oba jmenované úřady dohodnouti. Je zřejmé, že tyto tři otázky úzce spolu souvisely. Zdálo by se, že hlavní slovo příslušelo tomu, kdo měl vésti armádu ve válce a kdo tedy jedině mohl odhadnouti a posouditi její potřeby, tedy hlavnímu štábu. Ale nesmí se zapomenouti, že mírová organizace, která byla základem válečné, závisela na schválení parlamentu, kterému byl odpovědný ministr války. Je na snadě, že za takových poměrů docházelo mezi oběma hlavními vojenskými činiteli častěji k třenicím, které byly zvlášť závažné, když se značně lišily jejich zásadní názory na další vývoj armády.

Zvláště ostré rozpory nastaly kolem roku 1900. Mobilizační plán předvídal pro polní armádu 23 aktivních a 6 záložních arm. sborů, 11 jez. divisi, 6 samost. zál. divisi a 33 smíšených zeměbraneckých brigád. Schieffen požadoval větší počet mobilisovaných jednotek, ministr války pak naopak usuzoval, že je především třeba zvýšiti hodnotu vojska a chtěl toho dosáhnouti snížením počtu praporů. Z této rozdílnosti názorů vznikl pak dlouhý spor, zaviněný ne na posledním místě osudným, třebaže nechtěným nedorozuměním, Schieffen sice nepovolil a šel houževnatě za svým cílem, ale i ministr války, neustával uplatňovati svůj názor o potřebě zvýšiti především kvalitu jednotek a energicky se bránil požadovanému rozmnožení mobilisované armády. Vyličení tohoto sporu ve všech často velmi zajímavých podrobnostech je vlastním obsahem článku, jehož autor přichází nakonec k tomuto posudku: ministerstvo války chtělo kvalitativně vynikající vojsko, a to se mu podařilo, což zůstane navždy jeho zásluhou. Výstrahy Schieffenovy však, že ve válce, která nás očekává, budeme potřebovati nejen dobrého, ale především četného vojska, bylo dbáno, až když už bylo pozdě. Odpovědnost za to má jedině ministerstvo války, ať už byly jeho důvody jakékoliv.

Vojensko-politický přehled pojednává o příčinách ministerské krise v Belgii (odstoupení Vandereldovo), popisuje vývoj smluv francouzsko-jugoslávské na jedné a italsko-albánské na druhé straně a stručně líčí stav otázky polsko-litevské. Št

Militärwissenschaftliche und technische Mitteilungen.

LXIII. ročník, červenec—srpen.

Mjr. Rendulic. Die Montello-schlacht (červen 1918).

Studie má být příkladem násilných přechodů vodních toků. Obsah studie jest u nás dobře znám z knihy „Boj o řeku“ od gen. Miška.) Nemůže v něm být změny. Ani v dedukcích se nedovídáme ničeho nového, přes to, že si Rendulič více všimá taktického hlediska na rozdíl od gen. Miška, jenž studoval tento přechod spíše po stránce technického provedení.

Byl-li přechod Piavy skvělým výkonem jak po stránce taktické, tak technické, nemůže být sporu o tom, že provedení ústupu pěti divisí z montellského předmostí je po technické stránce výkonem obdivuhodným. Ovšem tato labutí píseň bývalé rak.-uh. armády sloužila autoru k udržení vzpomínek na bývalou monarchii a na společně vedené boje národů německého a maďarského.

Plk. Suhay: Über das Zusammenwirken von Heer und Flotte im Weltkrieg. Autor chce prokázat, že stejné úsilí jako pozemní armáda musilo vynaložit i válečné loďstvo. Jeho studie postupně probírá otázky: jakou úlohu mělo loďstvo při velkých operacích pozemní armády; jak bylo loďstvo užito a jaká byla jeho spolupráce, podpora a účast ve věci celku. Začíná rokem 1914, jednotlivými akcemi jednotlivých lodí nebo skupin. Ze samostatných akcí, jichž se účastnilo rak.-uh. námořnictvo, uvádí obranu Tsingtau proti útoku Japonců. Důležité jest, že na obou stranách jak něm.-rak., tak japonské válčily výhradně námořní trupy, ač šlo o boj na souši. Pak je zmínka o útoku na italské pobřeží 24. května 1915. Dále o tom, jak podporovalo rak.-uh. loďstvo akci proti Černé Hoře a v Albánii, kdy se doprava do těchto válečných prostorů děla hlavně po moři.

Nejzajímavější je staf, věnovaná německé podmořské válce. Uvádí se v ní, že něm. vrchní velení chtělo skončit úspěšně válku v 6 měsících po započetí nemilosrdné války podmořskými čluny. Toho výsledku se nedočkal, zato však způsobilo tímto vedením války nesmírné škody Dohodě, jak vidět z výňatku ze statistiky. Během války bylo použito celkem 343 podmořských člunů; z toho bylo zničeno 185. Ztráty na lodní tonáži dohodového loďstva činily 18,700,000 tun. Ze zničených člunů bylo 178 potopeno a 7 internováno. Ztráty na mužstvu 5132 mrtvých a 792 zajatých. Mimo to přinutila tato akce Dohodu, že musila použít na 15,000 děl k vyzbrojení svých lodí, jichž proto nemohla použít na západní frontě.

*) Praha 1926. Vydal Vědecký ústav vojenský.

Z jiných operací loďstva uvádí titul na Gallipoli r. 1915.

Gen. Ratzenhofer: Das Kriegseisenbahnwesen. V studii podává názor, jak pohlíží s vojenského hlediska na dopravní prostředky, hlavně na železnice. Jejich charakteristika a způsob využití. Uvádí historická data železnic rak.-uh. monarchie, jakou důležitost měly železnice při její obraně a jaký byl vzhledem k tomu jejich vývoj. Je tu uveden též císařský dekret z r. 1872, kdy po prvé bylo veřejně prokázáno na význam železnic pro armádu a vedení války. Dále se zabývá autor způsobem, jak vypočítati výkonnost trati a materiálu. Speciálně uvádí, jaké obtíže nutno překonat při dlouhých transportech, na př. z Francie do Cařihradu nebo z Varsavy do Tyrol. Jak vadí různost typu lokomotiv, stavby tratí, jejich výkonnost a jak se musí pečlivě kalkulovati, aby se zatížila každá trať, jak náleží. (Pokračování.)

Mjr. H.: Die Entwicklung der Artilleriematerialien in und nach dem Kriege. (Pokračování.)

V této části obírá se autor podrobně různými typy děl, jak se vyvinuly buď ve válce nebo po ní.

Především uvádí doprovodná děla pěchoty. Vychází ze starých typů, jež byly dány pěchotě v poslední válce. Je to 37 mm kanon. Pak sleduje vývoj konstrukce této zbraně v jednotlivých státech. Ve Spojených státech jdou dvěma směry. Dělo-kulomet 20 mm ráže, pak kanon 40 mm ráže „Beardmore“, jenž může být i výhodně tažen (nesen) mužstvem anebo jedním koněm. Jeho popis je velmi podrobný, uvádíme z něho váhu střelné 91 dkg, průraznost pancíř 30 mm tl. V Polsku mají dělo systému „Pocisk“. V Itálii se tato otázka důkladně studovala a výsledky zdají se též dvojí, t. j. dělo-kulomet a kanon střední ráže. Rusko má svůj typ „Maclean“, v Francii pak se studuje nový typ doprovodného děla, který by úplně vyhovoval potřebám pěchoty.

Dále probírá zlepšování a typy polního kanonu a kanonu 10 cm. (Pokračování.)

Taschenbuch der Tanks. - Kniha vydaná v Mnichově ing. Heilem. Je tu uveden stručný posudek o této knize, která shrnuje všechna známá data o dosavadních typech tanků. Naše vlastní kritika byla uveřejněna v čís. 8-9 VR. z r. 1927.

Ročník LVIII.-1927, září-říjen.

Toto číslo je výhradně věnováno horské válce a to na oslavu 10.

výročí vítězné ofensivy proti Italii, zvané Tolminské. Této oslavě je věnován první článek „Flitsch-Tolmein“. Jeho obsah se obírá přípravami této ofensivy a dohodou o jejím provedení mezi velením německým a rak. uherským. Nebylo opomenuto zdůraznit, že v této ofensivě bojovali Němci všech provincií proti společnému nepříteli.

Die Verfolgung über den Tagliamento bis zum Piave. Obsahuje serii 3 článků, které kritizují jednotlivé boje.

Über die Kämpfe um das Grappamassiv od gen. Steinitze. Je to rozbor události od 13. listopadu 1917 až do nezdářeného útoku 1. arm. sboru na masiv Grappa. Autor hledí najít řešení, kdo je vinen tím, že tento velmi důležitý masiv, poslední na cestě do benátské nížiny, nebyl při prvním náporu obsazen. Gen. Kraus obvinil své velitele divisi, Tito zase viní jej, že jim dal nemožné úkoly a málo prostředků. Nezdár byl zaviněn pozdním vedením útoku vůbec, neboť Italové v tomto místě ustoupili úplně v pořádku a připravili se k důkladné obraně. Naopak, při svém ústupu nebyli náležitě poutáni útokem od Val Sugana. Útok na masiv Grappa byl veden malými silami proti dobře hájené a od přírody velmi silné posici. Dříve než stihl 1. arm. sbor, měla být v tomto směru zahájena ofensiva z Tyrol.

Die erste Verteidigung des Grappa im November 1917 od gen. Handel-Mazetti. Italové nevěnovali v prvním období války masivu Grappa pozornost. Teprve od 4. listopadu 1917, kdy bylo rozhodnuto bránit Piavu a pásmo Grappy. Od té doby byla opevňována a připravována k obraně. S počátkem tento prostor hájily 4 div. v síle 43 prap. a 80 baterií. Ale již 26. listopadu dosáhla síla obránců 110 prap. a 116 baterií.

Kpt. Wisshaupt: Von Colbricon bis Fozaso. Jde o činnost 9. hor. brig., která se účastnila říjnové ofensivy 1917 proti Italům a postupovala z hranic tyrolsko-italských na planinu Sedmi obcí. Tvořila spojení mezi útočnou skupinou Boroevičovou a Conradovou.

Mjr. Mikulicz: Talstoss oder Höhenangriff? Na podkladě velké 12. bitvy na Soči studoval autor boj v horách, obíral se taktikou a otázkou, co je výhodnější, zda útočit po hřebenech či prolomit v údolí. Závěr jest: 1. Podmínky pro hodnocení taktiky v horách ať ve válce pohybné nebo posícní jsou: morálka protivníka; síla dělostřelectva a opevnění; roční období a počasí; průchodnost krajiny; bojové prostředky a možnost překvapení. 2. Proto není ani útoku na hřebenech, ani průlomu v údolí, nýbrž

síly se musí rovnoměrně rozdělit podle výše uvedených podmínek a pak je třeba se rozhodnouti, kde se povede hlavní nápor. Ovšem v údolí lze snadněji dále proniknouti a s většími silami.

Gen. v. Lempruch: Die Eroberung der Hohen Schneid im Ortlergebiet am 17. März 1917. Jde o velehorskou akci na opevněné frontě. Vzeti Hohen Schneid bylo provedeno pomocí dlouhého tunelu, vykopaného v ledu. Práce trvala 5 měsíců. Útok proveden 17. března 1917 a vrch vzat. Jde o boj podkopy prováděnými na místo ve skále v ledu a za velmi obtížných okolností.

Pplk. Kiszling: Angriff und Verteidigung im Gebirge. a) Průlom v Törzburgském průsmyku (jižně od Brašova) 8. hor. brigádou. Jde o boj v r. 1916 od 9. do 14. října 1916, při němž 9. armáda (Falkenhayn) využívala porážky Rumunů u Brašova a pronásledovala je s cílem vtrhnouti do Rumunska. Na Törzburgský průsmyk útočila frontálně 76. zál. divise, ze západu pak obchvatem přes hřebeny 8. hor. brig., jejíž zasažení do západního boku a týlu Rumunům způsobilo ústup na Kimpolung.

b) Obrana Magury Casinului (kota 1167 jižně od města Okno v rum. Karpatech). Běží o důležité dominující místo, okolo něhož se otáčela fronta v Rumunsku během bojů r. 1917. Výšina byla cílem četných útoků, což mělo za následek, že její opevnění bylo podobné tomu, jakého se používalo na franc. frontě. Také obranné prostředky byly obdobné. Jen tak se podařilo rak. armádě kotu uhájit.

Mjr. ing. Heigl: Gebirgsgeschütze. Je to čistě technický popis horských kanonů a houfnic, jejich konstrukce a kladených na ně požadavků před válkou, ve válce a po ní.

Plk. Schubert: Zur Geschichte der Gebirgstruppen. Autor začíná horskými taženími ještě ze starověku a středověku, jakož i pochody Napoleona. Na válkách 1859, 66 a 72 dokazuje nutnost horských trup se speciálním výcvikem. Zmiňuje se o prvním výcviku lyžařském v armádě v letech 1902—1904. Ve Francii se datuje speciální horská pěchota „chasseurs de montagne“ z let 1690. O sto let později byli nazváni „Chasseurs des Alpes“. V Itálii pak je začali organizovat roku 1870 pod názvem Alpini. V Rakousku se počal pěstovat horský výcvik r. 1906 a byl favorizován gen. Conradem. Počátky byly u Landes-schützenregimentu v Tyrolsku a u zeměbrany v Korutanech. Mimo regulárního vojska byly rotý hraničářů, počtem 48. Před válkou bylo dosti vojska vycvičeného v horské službě. Horské

dělostřelectvo vzniklo v druhé polovině minulého století. V Rakousku se mu věnovala značná pozornost a lze říci, že bylo na vyšší potřeby. Na počátku války mělo 42 horských kanonů a 20 horských houfnic. Během války dosáhlo počtu 220 kanonů o 100 houfnic.

Npor. Xylander: Deutsche Gebirgstruppen. Němci neměli před válkou horských vojsk, poznali však jejich potřebu při bojích ve Vogesách; proto již 21. listopadu 1914 odešel z Mnichova „Schneeschuhbataillon“ na doplnění vojsk v Alsasku a tak byla vytvořena první horská trupa. Pak byla věnována pozornost horskému výcviku a již v lednu 1915 účastnila se něm. vojska s tímto výcvikem bojů v Karpatech. V květnu 1915 byl postaven „Alpenkorps“ ze 4 pluků a dělostřelectva. Nynější něm. armáda má jeden horský pluk, složený z hor. praporů, minometů, dělostř. atd. Mimoto má pro střední hory 7 praporů, minomety, dělostřelectvo, žen. roty, spoj. roty atd. Výcvik se koná v Alpách a v našich pohraničních horách.

Plk. Czant: Die militärische Bedeutung der Touristik und des Wintersportes.

Npor. Gallian: Maschinengewehre im Gebirge. Význam kulometů na grappschem masivu v říjnu roku 1918

Artillerieverwendung im Hochgebirge.

Plk. Schwarzleitner: Aufklärungs und Beobachtungsdienst im Gebirge. Zkušenosti z italské fronty.

Skpt. Regele: Pioniere im Hochgebirge.

Mjr. Angelis: Flieger im Gebirge.

Gen. Steiner: Der Sanität-dienst im Gebirge.

Ke konci tohoto čísla jest obsáhlé pojednání o rakouské literatuře jednající o válce v horách.

Mjr. Fr. Vejmelka.

Kriegskunst in Wort und Bild.

Roč. III., seš. 7, 8, 9 (duben—červen 1927), přináší jako úvodní články opět biografie tři mužů: Gmjr. v. Wriesberg: Od r. 1908 do konce r. 1917 přednosta oddělení v pruském ministerstvu války, kde byl neúnavně činný. Jeho mimořádná organizační činnost se projevila zvláště za mobilisace 1914, kdy pruské min. války musilo postavit hned v prvních týdnech 5 nových, ke konci 1914 další 4 armádní sbory, v průběhu 1915 přeměnit všechny divise s čtyřmi pluky na divise s třemi pluky pěchoty, v r. 1916 postavit opět nových 10 pěších divisí, přeměnit baterie s 6 děly na baterie o 4 dělech a m. j. Jakou obrovskou práci jenom

pruské min. války vykonalo, je zjevné z toho, že od mobilisace 1914 bylo postaveno přes tři tisíce nových praporů pěchoty, kdežto celá německá armáda v míru měla okrouhle 600 pěších praporů. Stejně obrovská práce byla vykonána, co se týká opatřování střeliva, výzbroje, výstroje, zásobování potravinami, což vše bylo, hlavně od září 1916, systematicky, velkoryse organizováno, a to nejen zásobování potravinami, nýbrž i opatřování surovin: vznikly k tomu účelu různé úřady, jako: „Kriegsrohstoffamt“, „Wumba“ (= Waffen- und Munitionsbeschaffungamt), „Chemische Abteilung“, „Abteilung für Volksernährungsfragen“, atd. — Koncem r. 1917 byl gen. Wriesberg ustanoven velitelem pěší brigády, později divise ve Flandrech, které velel až do svého zranění. Zemřel 1. dubna 1927. — Nadporučík Erich Weinert: Vyličení bojů něm. pěšího pluku 95 u Janowic jihozápadně Lodže dne 19. XI. 1914, kde dotčený padl jako plukovní pobočník téměř současně s velitelem pluku. — Pavel Hintermeyer, Füsilier 3. gard. p. pl.: Vyznamenal se v březnu 1915 v bojích o výšinu 196 v Champagni. Vyličení těchto bojů.

Soubor článků „Taktik“ (námět k celému souboru ve VR, roč. VIII, str. 551). „Jak se rozvine k boji oddíl vojska dopravovaného na automobilech“.

Pěchota: Nepřináší celkem nic nového. Využívání terénu, odesílání hlášení.

Výložení dělostřelectva, vyhledání a krytí, rychlé zaujetí palebného postavení; zařízení a zamíření děla; rozkazy, provedení. Řízení palby. Střelba na pancéřová auta.

Spojovací služba: V zasněžené krajině, při signalisování světelným zařízením (lampy), nutno za stanici napnouti stanový dílec nebo příkrývkou, neboť nebude na oslnivém pozadí bílého sněhu bílé světlo vidět, nepomůže mnohdy ani smluvené znamení osvětlovacími raketami.

Aut. vojska: Jakmile převážné oddíly opustí auta, zaujmou auta ihned stanoviště v skrytu, ale tak, aby na znamení mohla co nejdříve opět býti k dispozici. Kolonu co možná rozdělit; nahromaditi na jednom místě by byla velká chyba. Kolonu nikdy neumístiti ve vsi nebo u samé vsi, ani na silnici; nejlépe, možno-li, v lese, kde proti leteckému pozorování jest ovšem skryt dobrý. Času využití k vyčištění příjezdů k nynějším stanovištím aut od sněhu, zmrazků, bláta, kamenů, posypati části cest, zvláště zasněžené a s náledím, větve-mi a p. — U aut. kolony zůstane

ovšem jako ochrana něco pěchoty a 1-2 kulometry proti letadlům, jezdec i vůz, obrněným autům. Cestu směrem k nepříteli zatarasiti tak, aby překážka při další jízdě mohla býti lehce odklizená. Zajištění, pozorování, spojení. — Cyklus 18 dvojitých obrázků „Falsch-Richtig“ (více o tom ve VR, roč. VIII, str. 553) na téma: „Chování jednotlivců a družstva v boji“.

„Kryt hranic“: Námět je pokračováním námětu z čís. 1. VR, (roč. VIII, str. 551); ve výtahu: nepřítel obsadil části Štětína, ležící na vých. břehu Odry. Na všech mostech přes Odru jsou postaveny nepř. kulometry. Nová nepř. kolona s děl. blíží se k Štětínu: zesílená pěší rota má nepř. zabrániti v přechodu Odry. K tomu mapa: 1:25.000: „Situation v Štětíně 1. II. v 21 hod.“ — Pěchota: Orientace v terénu, rozdělení pěchoty, kulometů, doprovodných zbraní, rozdělení úloh, plán palby. Kulometry umístí vždy tak, aby mohlo býti účinně střeleno na mosty, přechody, defilé. Zatarasiti ulice, silnice a cesty, vedoucí od těchto mostů atd., ale tak, aby vlastními oddíly mohly býti lehko procházeny. — Dělostřelectvo: Doprov. dělo pěchoty zůstane v záloze a použije se ho tam, kde nepř. podnikne hlavní nápor. Zůstane v pohotovosti pro případ poplachu, koně ubytovati co nejbliže u děla, 2 tažní koně zůstanou osedláni, ostatní se mohou odsedlati. Prohlídka děla, nábojů. Strážný u děla musí vědět, kde jsou ubytováni koně i mužstvo. Vyzkoumati, jaké jsou cesty, vedoucí od tohoto děla v záloze k jednotlivým stanovištím, jež byla vyhlédnuta pro případ k použití děla. Cesty viditelně značkovati pro možné noční přesuny. — Spojovací služba: Mírové telef. a tel. vedení, vedoucí směrem k nepříteli, přerušiti. — Spolupráce pobřežních dělových člunů s pěchotou při krytu hranic. — Cyklus 12 dvoj. obr. „Falsch-R.“ na téma „Kryt hranic“.

„Zásobování“ má tyto stati: Zásobování potravinami, krmivem. Střelivo. Náradí. Péče o raněné a nemocné. — Pro odbírání potravin a krmiva připravit pro jednotlivé oddíly příslušné množství již předem, aby se odběr sám již nezdržoval; prováděti co možná za tmy, je-li nutno provéstí odběr za dne, tedy na místech skrytých let. pozorování. — Odstraňování poruch a poškozených součástí polního telefonu v boji. — Cyklus 12 dvoj. obr. „F.-R.“

Opět mnoho pěkných obrázků doplňuje článek souboru „Taktik“, ponejvíce z polní služby různých zbraní a služeb vůbec, pak řada reprodukcí, znázorňujících bojové momen-

ty pěchoty, dělostřelectva a jezdeckva při výcviku švédského vojska, a m. j.

Různé články:

„Klamné cíle pro letecké útoky“. Francouzská vláda snažila se za války zřízením klamných cílů chrániti Paříž proti leteckým útokům. „L'Illustration“ přináší několik bližších údajů o tomto odvětví obrany proti letadlům pod titulem „Falešná Paříž“, jehož obsah ve výtahu jest asi tento:

Zřízením falešných cílů mají býti nepř. letci tak desorientováni, aby myslili, že centrum Paříže leží jinde než ve skutečnosti; v roce 1917 daly se v tomto oboru první pokusy, velmi primitivní; přestávaly zatím na tom, že se po stranách polních cest postavila řada acetylenových lamp; mělo to vypadat jako ulice, jichž osvětlení při útoku nepř. letců bylo v nastalém zmatku opominouti zhasnouti. Později bylo toto osvětlení zesíleno elektrickým světlem. Konečně byl pojat velkorysý plán: na vhodných místech postavit osvětlené cíle, jež by letci mohli pokládati za části Paříže, jež nejsou nebo nemohly býti zcela pohrouženy ve tmě. Obtíže provedení byly veliké. Především se musila najíti místa, jež by se svou všeobecnou tvárností podobala se místům, jež měla představovati, na př. k znázornění centra Paříže bylo nutno najíti říční oblouk, podobný oblouku řeky Seiny v městě a p. Veškeré přípravy musily se díti ovšem v naprosté tajnosti. Po bedlivém studiu bylo konečně rozhodnuto zřídit tři pásma falešných cílů: 1. pásmo severovýchodní, charakterizované několika nádražími, jedoucimi lokomotivami, osvětlenými ulicemi — podobný obraz, jaký asi skýtá průmyslový severovýchod Paříže, — 2. pásmo západní, — 3. pásmo východní.

Nová francouzská pancéřová auta: mají na přední ose obyčejná pohyblivá kola. Místo zadních kol mají však kovové nebo pryžové pásy. Pro přechod přes příkopy a zákopy atd. je zvláštní říditelné zařízení pod přední osou. U některých typů je zatažitelná pancéřová pozorovací věž. Maximální rychlost až 35 km za hodinu.

Boj plynem: Výtah z angl. časopisu (jméno neuvedeno). Pomýšlelo se již v r. 1912 a ve válce krymské na plyn; žádná světová konference nemůže chemickou válku odstraniti! — Proč? — Již mnohý vynález byl kaceřován, také střelné zbraně byly s počátku pokládány za barbarství. Jaké požadavky se kladou na zbraň vůbec? — táže se nejmenovaný autor a odpovídá:

1. Její pořizování nesmí zatěžovati národní hospodářství,

2. musí ji býti možno lehko a jednoduše vyrobiti v míru i ve válce.

3. musí zůstati nepříteli utajencu a neznámou,

4. na bojišti musí být uvedena v činnost v krátkém čase,

5. musí býti učiněna pro vlastní stranu neškodnou.

Všechny dřívější zbraně ani zdaleka nespĺňovaly všechny tyto podmínky v takové míře jako plyn:

K 1. Jeho výroba podporuje domácí chemický průmysl a jest poměrně laciná.

K 2. Plyn nepotřebuje tolik rozličných ráží jako granáty a miny a je tedy jednoduchý jak pro výrobu, tak pro výcvik.

K 3. Chemické složení plynů i filtrůvých masek se dá ze všech zbraní nejlépe držeti v tajnosti.

K 4. Plyn se rozpítlí co nejrychleji na celý cíl a působí tedy mnohem rychleji než obvyklé náboje.

K 5. Vlastní oddíly se mohou, znajíce jeho složení, lehko opatřiti vhodnými ochrannými prostředky proti vlastnímu plynu.

Proto „žádná konference chemickou válkou odstraniti nemůže“.

Příprava chemické války vyžaduje čilé spolupráce vojáků s činiteli chemického průmyslu.

Plyn jest universální zbraní: kilometry terénu, prostoupené na př. slzotvornými plyny, nelze na dlouhou dobu překročiti: tvoří větší překážku než osnaté dráty. Plynový útok s výšky proti určitému cíli bude mít větší účinek než útok pumami, protože plyn nemusí dopadnouti přímo na cíl, avšak dosáhne ho svou roztažitostí a kromě toho se může využiti směru větru. — V přístích válkách budou velká města jistě napadena ze vzduchu. Vzdušné loďstvo o 500 letadlech, každé vyzbrojeno pěti sty deseti-liberními pumami s jedovatými plyny, může 200.000 lidí lehko omámiti a tak celé velké město v ½ hodině po svém příchodu uvést v úplný zmatek.

Několik propagačních protidohodových článků: „Špionáž našich sousedů“. Příklad špionáže, provozované prý v obsazeném Porýní od Dohody u dovolenců, příslušníků říšské obrany.

Článek „Válečný zajatec“ je zvláště ukázkou promyšlené vedené protifrancouzské propagandy:

„V obraně je povinností vojína svěšené stanoviště až do vítězného odražení nepřitele nebo až do posledního dechu brániti; bez nejkrajnějšího odporu upadnouti do rukou nepřitele je hanbou pro vojáka; když však tento

přes nehouževnatější odpor je přece zajat, ... musí zachovati největší zdrženlivost i v zdánlivě bezvýznamných věcech. Údaje o oddílech, jména velitelů, rozkazy k útoku, zdravotní stav, nálada, výměna oddílů, početní stavy, dělostřelecká stanoviště, postavení kuchyní, záloh, místa velitelství atd. mají pro nepřitele velkou důležitost a mohou vlastní kamarády těžce poškoditi“. (Výtah z něm. předpisu.)

Nejvíce zajetí je vydán právě statečný voják, který až do posledního náboje a posledního ručního granátu vytrvá na svém stanovišti. Ale i pak je-li zajetím pro něho vše skončeno — zdánlivě alespoň — má zachovati věrnost a může ještě prokázati platné služby své vlasti. K tomu bude třeba často více zmužlosti a vytrvalosti než v boji. „Zvláště špatné bude se věsti německému vojáku, který upadne do francouzského zajetí. Rytiřskost je ctnost, kterou se právě Francouzi vždy před celým světem hýskají — proto, že jim tato ctnost ze všech národů světa nejvíce schází. Jinak by nebylo možno, aby v „Nauce taktiky“, která právě vyšla — byly obsaženy o zacházení se zajatci následující francouzské zásady, které v každém slově dýší nerytiřskostí, ano přímo „Schufferei“:

„Zajatci se zdráhají“ — praví fr. „Nauka taktiky“ — „často vypovídají, zvláště v prvních chvilích svého zajetí. Jich další chování závisí pak na jejich rase, úvodu a vojenském vychování“.

Časopis „Kriegskunst in W. u. B.“ pak pokračuje:

„Tato franc. „Nauka“ pokračuje pak s neslýchanou nestydatostí:

„Němec —“, praví franc. „Nauka“ — „zná sotva jinou duševní pohotovost kromě pýchy. Vlivem setrvačnosti bitevních dojmů je tento zajatec nebezpečný a schopný zákeřné vraždy — musí být ihned odzbrojen. Má úctu jen před brutální silou; jen v masě se cítí silným; je-li sám a odzbrojen, stane se rychle slabochem, ztratí přechu a nenávisť, nabude vrchu snáhl o to, aby se zalíbil, zrozená ze strachu. Zajatec je s počátku zdrcen posledními dojmy z boje, je hladový, vyčerpán, zaujatý; nemělo by účelu nutit se ho vyptávati. Jen papír, dopisy, odznaky pluku a odznaky zbraně třeba mu odebrati, pak se mu dá jistě a nechá se vyspat; dobré zacházení přivede jej k sdílnosti. Několik málo zajatců bude i potom tvrdošíjně odpor vyjovídat. Proti takovému jest jednoduchý prostředek: musí hladověti — pak změknou a poddají se. Jednotlivcům, kteří se i potom odvolávají na své předpisy, nutno neustále tvrditi

že jejich kamarádi již dávno vše vypověděli. Jsou-li přivedeni četní zajatci, musí se vlastní lidé, kteří německou řeč plynně ovládají, vmísiti mezi ně. Je to prostředek, kterým lze vyzvěděti vše. — Při výslechu nutno dávatí otázky promícháně o věcech již známých a o věcech, jež je třeba teprve vyzvěděti: z toho se pozná, zda zajatec mluví pravdu. Ten, který lže, musí býti energicky „přitažen“. — Zvláště je důležité vše, co může býti vodítkem naší dělové palby“.

K tomu dodává nejmenovaný autor tohoto článku v „Kriegskunst in W. u. B.“:

„Zajatec, který upadne do rukou Francouzů, bude tedy státi tvář v tvář lstivému nepříteli, který necouvne před žádným prostředkem: ani před hrubostí, ani podlostí (vor Niederträchtigkeit), jen aby došel svého cíle; — proti nepříteli, který se neštítí vědomě podávati falešný a odporný obraz něm. vojáka, aby tak učinil samozřejmým sprosté zacházení a podceňování zajatců a aby tak potlačil snad se vyskytnuvší slechetnější city. Francouzské vojsko má jíti do války s tím přesvědčením, že německý voják pořádného zacházení docela nijak není hoden a že nijak ani neočekává. Tím hlubší bude oprávněné opovržení, s jakým německý voják to muto nepříteli bude patřiti v líc. — Jeho výpověď bude krátká: „Hodnost — jméno!“ K tomu jej zavazují mezinárodní smlouvy. Na každou jinou otázku jakéhokoli druhu neodpoví, i když mu bude spíláno a bude bit, i když bude musit sedět o hladu v temném a vlhkém vězení a snášeti ještě horší útrapy. Může být však hrdý na to, že svou čest a životy sta a snad tisíci kamarádů svou vytrvalostí zachránil.“

Článek, jak již z toho, co bylo uvedeno, je patrné, má tendenci čistě protifrancouzskou, jak dokazují též 4 připojené obrázky: iniciálka: francouzský senegalský střelec poličkuje něm. zajatce k stromu přivázaného; — francouzský vojn kope něm. zajatce; — vyhladovělý, vyhublý zajatec německý v kleci. Vedle stojící angl. vojn: „Bestie v kleci; stává se divočejší: to dělá hlad!“ (Obrázek prý je otištěn v jistém franc. časop., jméno není uvedeno). — Senegalský střelec vede německého zajatce, zatíženého množstvím různého nářadí, výstroje, výzbroje.

Článek jsme uvedli v obšírnějším výtahu, aby si čtenář mohl učiniti sám úsudek o způsobu obratné a celkem asi působivě prováděné propagandy. V každém sešitě jest aspoň je-

den, v některém i dva takové, nebo podobné články.

Další propag. článek jest: „Střez se nepřátelských vyzvědačů a jejich ženských pomocnic“, jehož resumé jest asi toto: Nestačí nepřátelské vyzvědače odmítnouti! Je povinností každého obratným jednáním zajistiti jeho zatčení!

„Pomník v Marienburku“ (Vých. Prusko) připomíná vítězný plebiscit, kterým Vých. Prusko bylo zachráněno před hrozným neštěstím, jaké postihlo německé západní Prusko: upadnutí do polských rukou! Obrázek: Reprodukce pomníku v Marienburku.

„Válečné lži našich nepřátel“. Pojednává o rozstřílení katedrál v St. Quentinu dělostřelectvem, což prý bylo podnětem k dalekosáhlé protiněmecké propagandě za války. Článek dovozuje však na základě hlášení různých děl pozorovatelů té doby, že „nikoli Němci, nýbrž francouzské a anglické baterie samojediné rozstřílely katedrálu v St. Quentinu!“

Články tělovýchovné: Cvičení poklusu na místě: Cyklus 5 obr. „Falsch-Richtig“ s přísl. textem. — Gymnastika na nářadí: Cvičení s míčem, s mnoha obrázky. — Turistika: Shrnuje ke konci článku tyto poučky: Vystříhejte se nápadného chování a šacení, zřekněte se radostné všeho postradatelného, vystříhejte se alkoholu a tabáku, zpívejte slušné písně! Zanechte veselosti a zpěvu tam, kde by to mohlo jiné rušit, atd. — Různá tělesná cvičení na nářadí, s obrázky a textem.

Sebevýchova: Při výchově vojáka má zvl. význam otužení těla. Jen ten voják, který je vychován k bezohlednosti k sobě samému a který si zvykne určitým tělesným výkonům, zachová i po námáhách a strádáních mužnost a sílu, rozvahu a schopnost rychlého rozhodování. — Zůstaňte vždy klidnými a čilými, každou práci vykonávejte zcela klidně, nepřehánějte se. Při jedné práci nemyslete již na to, co se má vykonati později. — Posuzujte vše nikoliv maloměřácky — úzkoprse, nýbrž se stanoviska širokého rozhledu. — Neklesejte na mysl v neštěstí, a j.

Vyobrazení: „Vývoj taktiky“: Útok praporu v témž terénu: a) za Fridricha II., b) ve válkách napoleonských, c) ve válce 1870/71, d) nyní.

Propagační tendence tohoto čtvrtletí časopisu je, jak se zdá, poněkud zvýšena.

Roč. III. seš. 10, 11, 12 (červenec-září 1927). Úvodní články: Por. v zál. R. v. Doser: Jeho krátká biografie v rám-

ci popisu bojů 8. bavorské záložní divise v únoru-březnu 1915 o Reichsackerkopf v Alsasku, ovládající tři údolí ve Vogésách. — Mustafa Kemal Gazi paša: Vyznamenal se již v Cyrenaice ve válce italsko-turecké 1912, při vypuknutí světové války byl voj. atašé v Sofii, za bojů o Dardanely velel v hodnosti podplukovníka 19. turecké divisi, která byla částí 5. armády (gen. Liman von Sanders paša). Popis bojů této divise saustralským sborem u Ariburnu v Dardanélách, kde se jí podařilo zastavit další postup britského vojska, dále popis bitvy u Anaforty v srpnu 1915. V dalším průběhu války — jako plukovník — velel II. a VII. turecké armádě a konečně 1918 převzal od gen. Limana von S. velení armádní skupiny Zilderin v Syrii. — Při těchto bojích proti zdrcující přemoci britské a povstalcům vyznamenal se opět chladno-

krevností, širokým rozhledem a prozíravostí. Pak přichází převrat: Kemal paša byl jedním z těch, kteří neztratili pevný výhled do budoucnosti, kteří viděli, že skvělý, houževnatý, sám v sebe věřící turecký národ nemůže zaniknouti. Jenom vůdce bylo potřeba. — Článek líčí pak krátce události od sevrského míru, zmiňuje se letmo o porážce Řeků 1922 a o jich vypuzení z Malé Asie, o míru v Lausanne 1923. Obrázky: Cařihrad, turecká pěchota při pochodu ke Galipoli, turecké jezdectvo, turecká kolona se soumary, Mustafa K. paša a j. — Tajný rada Fritz Haber: vynálezce výroby amoniaku z dusíku a vodíku. Za války ředitel chem. oddělení ministerstva války. Popis jarních bojů 1915 u Yperu, kde Němci po prvé použili při útoku otravných plynů. Obrázky z odvětví boje plynem.

f) *Revues maďarské.*

Közgazdasági és technológiai közlemények.

Roč. 1927, 9.—10. seš.

Plk. gšt. v. v. Imre Suhay: Důležitost materiálního zaopatřování za války.

XIII. pokračování přináší fakta o nedostatech ve výživě ruské armády ve válce proti Turkům v roce 1877/78. Zásobování turecké armády v Rumunsku bylo svěřeno konsorciu, v jehož čele byl bulharský velkoobchodník Pašov. Tato společnost neměla na starost jen opatřování, ale s počátku i rozdělování útvarům. Konsorcium byly oznámeny pochodové linie, nocovací stanice, krátce celý pochodový plán. Podle toho připravilo konsorcium proviant ve skladištích, avšak pojednou byl nástupový plán změněn; konsorcium nemohlo sehnati pivozy pro přemístění zásob a trupa hladověla, zatím co se ve skladištích potraviny kazily. Později ponecháno společnosti jen doplňování skladišť, kdežto k trupě dovážely proviant internanční transporty. Intradování transportů z Besarabie na rumunských drahách bylo bídné. V červnu 1877 se musilo na stanici Romana vyhoditi 130 vagonů sucharů, protože se o transport nikdo nestaral, až se náklad zkazil. V červenci 1877 se povalovalo 450 vagonů sucharů na nádraží v Bukurešti, zatarasovalo koleje, ale nikdo nevěděl, kam mají býti dirigovány. Trupa byla odkázána hlavně na žití z pole, chléb si pekla sama, soli nebylo, a místo octa kyseleny pokrmy nezralým ovocem. Zkrátka následkem nedostateč-

ných příprav a vadné organizace bojující jednotky trpce strádaly.

Pplk. prov. Ludvík Spalek: Etapní proviantní sklad v Budapešti.

Autor zachytil v článku podrobnosti služby v tomto skladu, která byla účelně organizována. Hlavně líčí postup při přejímání, styk s železničními orgány a průvodčími, reklamace u dráhy, vedení různých záznamů, skladištní práce, nakládání a vypravování vlaků do pole.

Kpt. v. v. Ludvík Kresz: Továrna na zeli v Demecseru.

Za války zřídil hrabě Odeschalsch na svých statcích moderně zařízeníou továrnu, která v sezoně zpracovala až 30 vagonů zeli. Stroje opatřeny z Německa. Zeli bylo uměle v betonových nádržích zakysleno. Pro dovoz zeli k armádě si vyráběl podnik sám z buků a dubů kácených ve vlastních lesích sudy. K továrně bylo přičleněno zvláštní oddělení pro výrobu bramborových vloček, které jsou trvanlivější než bramborová mouka a jichž lze stejně použiti při výrobě chleba jako náhražky mouky.

Gen. v. v. Alex. Kontz: Z mých válečných zápisků.

Pisatel převzal v hodnosti plukovníka úlohu zastupovati po rozkladu rak.-uh. armády maďarské zájmy v Rumunsku. V této zpola důstojnické, zpola hospodářské misi nedodělal se valných úspěchů, ježto mu jednak otálení německých činitelů, jednak nedostatek vagonů znemožnilo odsun zboží, nashromážděného bývalou rak.-uh. Wirtschaftsgruppe. Mimoto Ru-

muni zabavili celou pokladní hotovost. Vývoj námořní války. Článek je překladem německé studie J. Sokola a obsahuje všeobecný vývoj, vliv světového obchodu na námořní války, základní pojmy této války s hlediska bojiště, sil, materiálu a psychologických činitelů a nynější způsob vedení boje.

Generál v. v. Béla Kary: Obchodní politika. (Pokračování.)

Rozebírá podrobně dovoz a vývoz a jeho vliv na hospodářství. V politice obchodní spatřuje tyto směry: 1. obchodní smlouvy, 2. autonomní celní politiku, 3. celní tarify, 4. celní válku, 5. obchodní politiku dobovačnou a 6. koloniální obchodní politiku. Positivistická obchodní politika se zakládá na důkladném studiu hospodářské síly národa a snaží se různými akčními prostředky dosáhnouti hlavně těchto cílů: souladu ve výrobě ve vlastní zemi, umístění snadno a výnosně přebytky produkce v zahraničí a opatření dovozem nepostradatelné potřeby ze zahraničí.

Mjr. gšt. Emil Lange: Dělnická otázka ve válce.

Pracovní odděly se za války výborně osvědčily. Jich počet a rozsah prací však stále vzrůstal, takže v této službě bylo zaměstnáno na sklonku války 1½ mil. lidí, z toho 355.000 zajatců. Mobilisace pracovníků a zajištění dopravních prostředků bylo připraveno v míru zákonem o válečných úkonech. Nejlépe byla připravena militarisace drah, jenže se při zproštění části železničářů do 40. mob. dne vojenská správa přepočítala, domnívaje se, že se provoz po tomto dni zmenší. Doprava na drahách naopak stále vzrůstala. Rozmach válečného průmyslu vyžadoval neustále dělnictva, takže dochází k zaměstnávání žen (výroba munice), osob nezletilých, starých a zajatců. Zákon z r. 1917 zavazuje k pracím každého bez ohledu na pohlaví a stáří. V tomto roce zprošťuje voj. velení na frontě všechny horníky a odborné pracovníky.

István Báti Berko: Ústavy pro výchovu vojenských dětí.

Pisatel předvádí nám typ škol u pluků, zřízených cis. Josefem II. pro syny jak důstojníků, tak mužstva

k zabezpečení výchovy dorostu armády.

Vrchní rada intend. Alex Lueff: Naše intendance ve světové válce.

Nejprve se zmiňuje autor o personálu všech intendancí armády, a to jak řídicím, tak výkonném. Poté přechází na přípravy v době nástupu. — S důstojníkem gen. štábu — ubytovatelem odesel zároveň i intendant, který připravil „Výživovací směrnice“ a staral se o využití místních zdrojů, hlavně v zásobování chlebem, masem, o umístění polních intendantních útvarů atd. V první době operací nepochopila trupa důležitost využití výživových prostředků na místě a došlo k velkému plýtvání, které se později zle vymstilo. Systém zásobovacích odřadů (vozatajské kolony) nałożených podle útvarů se neosvědčil. Brzy se přešlo na náklad podle druhů proviantu, takže se odřad podobal pojezdnému prov. skladu. Funkce divis. prov. důstojníka jako zprošředkovatele mezi trupou a zásob. odřady se stala ilusorní, ježto proviant vydával proviantní důstojník zařazený u kolony. Poznenáhlu byli i tyto důstojníci kolonám odňati a nově zřízený hospodářský ústav převzal jednotně funkci rozdělovatele zásob, jež vozatajské kolony dovážely.

Účetní podředitel Mik. Magyarfy: Dějiny státního účetnictví.

V článku se přihlíží jen k dějinnému vývoji v Maďarsku. Asi na sklonku středověku lze zjistiti první zákon, zavádějící povinnost k ročnímu účtování. Rok 1542 přivádí několik zákonů, týkajících se účtování berních, kteří rozpisovali daně, a správců státního pokladu. Do 1867 se rozlišují v účetnictví 2 éry: první byl starý kamerální systém, podle něhož se chronologicky zapisují pohyby majetkové, druhý zlepšená kameralistika, která rozlišuje mimo to účty ještě podle druhů. V r. 1812 rozepsal generální účetní ředitelství ve Vídni soutěž na dílo o účetnictví s cenou 2000 zlatých za nejlepší práci. Tuto cenu získal maďarský profesor dr. Szarka německy psanou prací „Lehrbuch der Komptabilitätswissenschaft“, již se užívalo 29 let jako učebnice. Kpt. La.

LITERÁRNÍ PŘEHLED

Legionářská literatura.

Ve „Sbírce sokolských přednášek“, vydávané nákladem Čs. obce sokolské v Praze, vyšly letošního roku z pera

dra Josefa Kudely tři přehledné publikace, jednající o čs. legiích:

1. „Československé vojsko ve Francii“ (číslo 20. sbírky, 32 strany).